

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

***Πενταετής
Πρόγραμμα
Οικονομικής
Ἀναπτύξεως***

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

**Τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ
Πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἀντιπροσώπων
τὴν 21ην Αὐγούστου 1961.**

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

***Πενταετής
Πρόγραμμα
Οικονομικής
Ἀναπτύξεως***

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

Τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἀντιπροσώπων

τὴν 21ην Αὐγούστου 1961.

**Προσφώνησις τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς
Δημοκρατίας Ἀρχιεπισκόπου ΜΑΚΑΡΙΟΥ πρὸς
τὴν Βουλὴν τῶν Ἀντιπροσώπων ἐπὶ τοῦ
Ἔργου καὶ τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος τῆς
Κυβερνήσεως.**

21 Αὐγούστου 1961.

Μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν ἀπευθύνω σήμερον χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα βαθυτάτης συγκινήσεως, ἅτινα μὲ διακατέχουν, διότι μοῦ παρέχεται τὸ προνόμιον νὰ προσφωνήσω τὴν πρώτην Βουλὴν τῆς ἀνεξαρτήτου Κυπριακῆς Δημοκρατίας.

Θεωρῶ ἐπιβεβλημένον καθήκον ὅπως τὴν ἐπίσημον ταύτην ὥραν ἀποτίσω φόρον τιμῆς πρὸς πάντας ἐκείνους, οἵτινες διὰ τῶν ἀγώνων των συνέβαλον εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἡ περιφρούρησις τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν τῆς χώρας ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν δημιουργίαν συνθηκῶν καταλλήλων διὰ τὴν ἐντὸς εἰρηνικῶν πλαισίων ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ θὰ ἀποτελέσουν τὸ κύριον καὶ πρώτιστον μέλημα τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως. Ἡ νεοπαγῆς ἡμῶν Πολιτεία θὰ ἀντλήσῃ τὸν ἰδεολογικὸν ἐξοπλισμὸν τῆς ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῆς πλουσίας πηγῆς, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐκληροδότησε μία μακροχρόνιος πνευματικὴ παράδοσις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκ τῶν βασικῶν ἀρχῶν καὶ διακηρύξεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν. Ἐντὸς τῶν πλαισίων τούτων θὰ ἀναπτυχθῇ ἡ κυβερνητικὴ προσπάθεια, διὰ νὰ δημιουργήσῃ, εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικόν, καθεστῶς εὐνομίας καὶ τάξεως παρέχον εἰς πάντας τοὺς πολίτας ἴσας εὐκαιρίας πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου των, εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικόν, συνθήκας διασφαλίσεως τῆς εἰρήνης καὶ συνεργασίας μεταξὺ πάντων τῶν λαῶν.

Παρ' ὅλον ὅτι ἡ Κύπρος εἶναι μία μικρὰ χώρα, πιστεύομεν ἀκραδάντως ὅτι δύναται νὰ συμβάλῃ ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν προσπάθειαν πρὸς ἐπίτευξιν διεθνοῦς γαλήνης καὶ σταθερότητος, καλλιεργοῦσα τὸ πνεῦμα τῆς φιλίας καὶ τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν ἔθνῶν. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ ἡ Κυβέρνησις ἡμῶν εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἀκολουθήσῃ πολιτικὴν ἴσης φιλίας καὶ συνεργασίας μεθ' ὅλων τῶν ἄλλων κρατῶν. Πιστεύομεν ὅτι μόνον διὰ τῆς εἰλικρινοῦς φιλίας καὶ συνεργασίας εἶναι δυνατόν νὰ κατοχυρωθῇ ἡ παγκόσμιος εἰρήνη καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὸν ἐφιάλτην τῆς ὀλοκληρωτικῆς καταστροφῆς.

Ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων μας θὰ ἐργασθῶμεν εἰς τοὺς κόλπους τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν εὐγενῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέτωπον προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως θὰ εἶναι ἡ ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος ἐπίτευξις τῆς ἐξυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ μας, ἡ ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως ἐξασφάλισις τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τῶν πολιτῶν καὶ ἡ παροχὴ εἰς πάντας ἴσων εὐκαιριῶν διὰ τὴν πνευματικὴν, τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον.

Ἡ διαμόρφωσις τῆς Κυπριακῆς οἰκονομίας φέρει, δυστυχῶς, εἰσέτι τὴν σφραγίδα μιᾶς κακῆς κληρονομίας. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει σήμερον τὴν οἰκονομίαν μας εἶναι :

- (α) Ὑπανάπτυξις εἰδικῆς μορφῆς. Διότι, ἐνῶ ἡ νῆσος παραμένει κατὰ βάσιν γεωργικὴ, ἡ γεωργία μας εἶναι καθυστερημένη καὶ ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι σχετικῶς χαμηλὴ.
- (β) Ἐντονος ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ δὴ ἐκ μιᾶς ἢ δύο ξένων ἀγορῶν. Τὸ ἐμπορικὸν μας ἰσοζύγιον στηρίζεται εἰς ἐξαγωγὰς προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ὑπεδάφους—μέ σοβαρωτάτην ὑπεροχὴν τῶν εἰσαγωγῶν ἔναντι τῶν ἐξαγωγῶν—τὴν συγκέντρωσιν σημαντικοῦ τμήματος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου μας εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ τὴν κάλυψιν τοῦ ὑψηλοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἀπὸ πηγᾶς συναλλάγματος ἐνισχυούσας τὴν ἐξάρτησιν.
- (γ) Ἀβεβαιότης καὶ ἀστάθεια τοῦ ρυθμοῦ εἰσοδήματος καὶ ἀπασχολήσεως. Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνωτέρω εἶναι ἡ ἔλλειψις πλαισίων γοργῆς καὶ σταθερᾶς ἐξελίξεως καὶ αἱ ἰσχυραὶ διακυμάνσεις εἰς τὴν πορείαν τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἀπασχολήσεως.
- (δ) Ἐκδηλος ἀνισότης μεταξὺ τοῦ εἰσοδήματος τῆς ὑπαίθρου καὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν λοιπῶν τομέων τῆς οἰκονομίας. Τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τοῦ πυκνοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι λίαν χαμηλόν, ἐνῶ ἡ ἄνθησις τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου, ἡ ὑψηλὴ ἀπασχόλησις εἰς τὰ στρατιωτικὰ ἔργα, τὰς ἀστικὰς οἰκοδομὰς καὶ τὰς κυβερνητικὰς ὑπηρεσίας, ἔδημιούργει—μέχρι πρό τινος—ὑψηλὰ σχετικῶς εἰσοδήματα εἰς τὰς πόλεις, κατευθυνόμενα εἰς κατανάλωσιν, μὴ παραγωγικὴν ἐπένδυσιν καὶ περαιτέρω αὐξησιν τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἡ γενομένη ἐκτίμησις εἰς τρεχοῦσας τιμὰς τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς Κύπρου κατὰ τὸ 1960 ἀναβιβάζει αὐτὸ εἰς £78,400,000 ἔναντι £86,600,000 τοῦ 1957, τοῦ ἔτους κατὰ τὸ

ὁποῖον τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς Κύπρου ἔφθασεν εἰς τὸ μεγαλύ-
τερον ὕψος του. Ἡ σημειωθεῖσα ὑποχώρησις κατὰ τὰ ἔτη 1958-
1960 συνετέλεσεν εἰς τὴν μείωσιν τοῦ μέσου ἐτησίου ρυθμοῦ
ἀνόδου τοῦ εἰς τρεχούσας τιμὰς ὑπολογιζομένου ἀκαθαρίστου
ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς ἐννεαετίας 1950-1958 (9,9%) εἰς αἰσθητῶς
χαμηλότερον ποσοστὸν διὰ τὴν περίοδον 1950-1960 (7%). Τοῦτο
φαίνεται καὶ ὅταν τὸ ἐθνικὸν προϊόν ὑπολογίζεται εἰς σταθερὰς
τιμὰς. Ὁ μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς ἀνόδου τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ
προϊόντος, ὑπολογιζομένου εἰς σταθερὰς τιμὰς τοῦ 1950, ἀνῆλθε
διὰ τὴν περίοδον 1950-1960 εἰς 2,9% ἐν συγκρίσει πρὸς 4,4% διὰ
τὴν περίοδον 1950-1958.

Τὸ κατὰ κεφαλὴν ἀκαθάριστον ἐτήσιον εἰσόδημα εἰς τρεχούσας
τιμὰς ἀπὸ £161,3 τὸ 1957, ὑπολογίζεται ὅτι κατῆλθεν εἰς £139,3
τὸ 1960. Ἡ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος τούτου παρουσιάζει
μεγάλην διαφορὰν μεταξύ ἀστῶν καὶ ἀγροτῶν, οἵτινες ἔχουν κατὰ
κεφαλὴν εἰσόδημα περίπου τὸ ἥμισυ τοῦ γενικοῦ κατὰ κεφαλὴν
εἰσοδήματος καὶ τὸ τρίτον τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἀστικοῦ εἰσοδήματος.
Συνεπῶς τὸ μὲν γενικὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα—καὶ ἰδιαιτέρως
τὸ ἀστικόν— εὐρίσκεται εἰς σχετικῶς ἱκανοποιητικὸν ἐπίπεδον
(τὸ 2ον κατὰ σειρὰν μεταξύ τῶν 16 χωρῶν τῆς περιοχῆς), τὸ δὲ
γεωργικὸν εἰς χαμηλοτέραν στάθμην, ἐνδεικτικὴν τῆς ἀνισότητος ἐν
τῇ κατανομῇ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν διαφόρων κλάδων εἰς τὸν σχηματισμὸν
τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ὀδηγεῖ εἰς τὰς ἑξῆς
διαπιστώσεις:

- (α) Ἡ γεωργία συμβάλλει κατὰ μέσον ὄρον μόνον κατὰ 23,3%
εἰς τὸ σύνολον, ἤτοι κατὰ σχετικῶς χαμηλὸν ποσοστὸν
διὰ χώραν γεωργικὴν.
- (β) Ἡ βιομηχανία συμμετέχει κατὰ μέσον ὄρον μὲ ποσοστὸν
12,5% μόνον, τὰ δὲ μεταλλεῖα μὲ ποσοστὸν 12%, δηλ.
παρέχουν ἀμφότεροι οἱ κλάδοι ὁμοῦ περίπου ὅσην συμβο-
λὴν μόνη ἢ γεωργία.
- (γ) Οἱ λοιποὶ κλάδοι συμμετέχουν ἀθροιστικῶς μὲ ποσοστὸν
μεγαλύτερον τῶν ἀνωτέρω τριῶν κλάδων (52% ἔναντι 48%).
Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὸ πρῶην καθεστῶς κατέστησεν
ἐπισφαλῆ τὴν θέσιν τῆς Κυπριακῆς οἰκονομίας, ἣτις τοιου-
τοτρόπως ἐξηρτήθη κατὰ μέγιστον μέρος ἐκ τῶν στρατιω-
τικῶν δαπανῶν, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἀποικιακῶν ὑπη-
ρεσιῶν.

Πρὶν ἀναφερθῶμεν εἰς τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς Κυπριακῆς
οἰκονομίας, θὰ ἀσχοληθῶμεν ἰδιαιτέρως μὲ τοὺς κατ' ἐξοχὴν παρα-
γωγικοὺς τομεῖς τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας, ἐκθέτοντες
συνάμα τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ ἐφαρμόσῃ
διὰ τὴν ἀνόρθωσιν καὶ προαγωγὴν τῶν ζωτικῶν τούτων τομέων τῆς
οἰκονομίας τῆς Πατρίδος μας.

ΓΕΩΡΓΙΑ

Ἡ γεωργία ἀποτελεῖ τὸν κορμὸν τῆς Κυπριακῆς οἰκονομίας, καὶ λόγῳ τῆς συμβολῆς της εἰς τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα, τὴν ἀπασχόλησιν καὶ τὴν διατροφήν τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς ἐπ' αὐτῆς στηρίξεως—εἰς μέγαν βαθμὸν— τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ τῶν ἐξαγωγῶν. Ἐν τούτοις ἡ συσχέτισις τῆς συμβολῆς εἰς τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς γεωργικῆς ἀπασχολήσεως πιστοποιεῖ τὸ κατὰ κεφαλὴν γεωργοῦ λίαν χαμηλὸν εἰσόδημα, ἡ δὲ συσχέτισις τῶν ἐξαγομένων πρὸς τὰ εἰσαγόμενα γεωργικὰ προϊόντα ἐμφανίζει τὰ τελευταῖα ἀνώτερα εἰς ἀξίαν τῶν πρώτων, πρᾶγμα ἀσύνηθες δι' οἰκονομίαν γεωργικὴν.

Αἱ διαπιστώσεις αὗται ὀφείλονται εἰς τὰς δυσμενεῖς συνθήκας τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας τῆς Κύπρου, μεταξύ τῶν ὁποίων δέον νὰ τονισθοῦν :

- (α) Ἡ μικρὰ μέση ἀγροτικὴ ἰδιοκτησία καὶ ἡ λόγῳ αὐτῆς μικρὰ μονὰς ἐκμεταλλεύσεως, ἀνίκανος νὰ ἐπιτύχη δι' ἰδίων δυνάμεων πλήρη ἀξιοποίησιν αὐτῆς.
- (β) Ὁ μέγανος κατατεμαχισμὸς τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας.
- (γ) Ἡ περιορισμένη προσφυγὴ εἰς τὰς συγχρόνους μεθόδους καλλιεργείας, ἐμφαινομένη εἰς τὴν μικρὰν ἀναλογίαν τῶν ἀρδευομένων ἔδαφῶν, τὸν χαμηλὸν εἰσέτι βαθμὸν λιπάνσεως καὶ τὴν ἀκατάλληλον μηχανοποίησιν.
- (δ) Ἡ μὴ ἱκανοποιητικὴ ἀξιοποίησις τοῦ μόχθου τοῦ Κυπρίου γεωργοῦ λόγῳ μεγάλων ἐπιβαρύνσεων ἐκ δανείων, παρεμβάσεως ἐνδιαμέσων, ἀπομυζόντων μέρος τοῦ εἰσοδήματος, πλημμελοῦς ὀργανώσεως τῆς ἐξαγωγῆς τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ ἀνεπαρκοῦς βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας τῶν μὴ διατεθειμένων ὑπὸ νωπὴν μορφήν ποσοτήτων.

Ἡ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ καταβάλῃ ἰδιαιτέραν μέριμναν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ τὴν προστασίαν τῶν Κυπρίων ἀγροτῶν. Αἱ κύριαι γραμμαὶ τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς :

- (α) Ἀνασυγκέντρωσις τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας πρὸς ἀποδοτικώτεραν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἔδαφῶν.
- (β) Γεωργικὴ ἀποκατάστασις τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν καὶ συμπληρωματικὴ τῶν ἐχόντων ἀνεπαρκῆ κλῆρον, διανεμομένων πρὸς τοῦτο τῶν κρατικῆς ἰδιοκτησίας ἔδαφῶν καὶ ἐνεργουμένων ἄλλων ἐπίσης προσφόρων συνδυασμῶν, εἰς τρόπον ὥστε ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεραι γεωργικαὶ παραγωγικαὶ μονάδες νὰ καταστοῦν βιώσιμοι. Ἡ Κυβέρνησις ὥρισεν ἤδη ἐπιτροπήν, ἥτις θὰ ὑποβάλῃ εἰσηγήσεις σχετικῶς μὲ τὸν τρόπον διανομῆς τῆς καλουμένης «χαλίτικης» γῆς.

- (γ) Ἀξιοποιήσεις τῶν ἀγόνων ἔδαφῶν δι' ἐκχερσώσεως, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις δι' ἀποστραγγίσεως καὶ ἀφαιρώσεως, ὡς ἐπίσης καὶ ἐντατική προσπάθεια βελτιώσεως τῆς γῆς διὰ κατασκευῆς ἐγγειοβελτιωτικῶν καὶ ἀντιδιαβρωτικῶν ἔργων καὶ ἐνθαρρύνσεως τῶν γεωργῶν πρὸς ἐφαρμογὴν συγχρονισμένων μεθόδων χρήσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ ἔδάφους των.

Ἡ Κυβέρνησις θὰ χορηγήσῃ ἐπίσης ποσὸν £200,000 διὰ τὴν ἀγορὰν βαρέων ἐλκυστήρων καὶ ἐκσκαφῶν, οἱ ὅποιοι θὰ χρησιμοποιῶνται διὰ τὴν ἰσοπέδωσιν καὶ βελτίωσιν τῆς διανεμηθησομένης κρατικῆς γῆς καὶ τῆς ἰδιωτικῆς τοιαύτης.

- (δ) Ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος ἀμειψισπορᾶς, περιοριζομένων τῶν ἀγροναπαύσεων εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν καλλιεργειῶν, εἰσαγομένων νέων τοιοῦτων, αἵτινες εὐδοκιμοῦν ὑπὸ τὰς εἰδικὰς κλιματολογικὰς συνθήκας τῆς νήσου.
- (ε) Ἴδρυσις δενδροκομικῶν σταθμῶν, οἱ ὅποιοι θὰ παρέχουν εἰς τοὺς γεωργοὺς ἐκλεκτὰς ποικιλίας φυτῶν εἰς ἐπιχορηγημένας τιμὰς καὶ ἐνθάρρυνσις τῆς δενδροκαλλιεργείας, ἰδιαίτερος δὲ τῆς καλλιεργείας δένδρων ξηροκαρπίας εἰς ἔδαφη ὅπου ἄλλαι καλλιέργειαι δὲν εἶναι ἀποδοτικαί, διὰ παροχῆς μακροχρονίων δανείων καὶ ἄλλων διευκολύνσεων εἰς τοὺς δενδροκαλλιεργητάς.
- (στ) Προώθησις πρὸς τὴν ἐντατικὴν καλλιέργειαν, διὰ τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τῶν ἀρδευομένων ἔδαφῶν καὶ τοῦ βαθμοῦ μηχανοποιήσεως καὶ λιπάνσεως.
- (ζ) Ἄνοδος τοῦ τεχνικοῦ ἐπιπέδου διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως περισσοτέρων γεωπόνων, τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ συστήματος τῶν γεωργικῶν ἐφαρμογῶν, τῆς ἀξιοποιήσεως μεγάλων κτημάτων κατὰ πρότυπον καὶ ὑποδειγματικὸν τρόπον καὶ τῆς διευρύνσεως τῆς προσπάθειας πρὸς τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀγροτοπαίδων.
- (η) Διαρρύθμισις τοῦ συστήματος τῶν ἐπιδοτήσεων, ὥστε νὰ ἀποβαίνουν κίνητρον μεγαλυτέρας παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ ἐπενδύσεων εἰς παραγωγικὸν ἐξοπλισμόν.
- (θ) Ἀνάπτυξις τῆς ἀγροτικῆς πίστεως καὶ δὴ τῆς μακροπροθέσμου καὶ μεσοπροθέσμου ἐν συνδυασμῶ πρὸς παράλληλον ρύθμισιν τοῦ προβλήματος τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν γεωργῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Κυβέρνησις θὰ παράσχῃ διὰ τῶν Συνεργατικῶν Τραπεζῶν μακροπρόθεσμον δάνειον ἐκ δύο ἑκατομμυρίων λιρῶν πρὸς τοὺς γεωργοὺς διὰ βελτίωσιν τῶν κτημάτων των καὶ ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγικότητος. Θὰ ληφθοῦν ἐπίσης μέτρα πρὸς ἀνακούφισιν τῶν γεωργῶν ἐκ τοῦ βάρους τῶν

ἀγροτικῶν χρεῶν. Πρὸς τοῦτο ἡ ὑφισταμένη νομοθεσία περὶ ἀγροτικῶν χρεῶν θὰ διαρρυθμισθῆ καταλλήλως καὶ θὰ προσαρμοσθῆ πρὸς τὰς παρούσας συνθήκας εἰς τρόπον ὥστε, κατόπιν σχετικῆς διαδικασίας, ὁ ἀγρότης χρεώστης νὰ δύναται νὰ ἀποπληρώσῃ τὸ χρέος του ἐντὸς λογικῆς προθεσμίας, ἀναλόγως πρὸς τὰς εἰδικὰς ἐκάστου συνθήκας καὶ ἰδιαίτερος τὰς δυνατότητας τοῦ γεωργοῦ δι' ἀποπληρωμῆν. Ἡ σχετικὴ νομοθεσία θὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν πρὸ τῆς ἐκπνοῆς τῶν νόμων, οἵτινες ἀπαγορεύουν τὴν καταναγκαστικὴν πώλησιν ἀκινήτου περιουσίας καὶ κινητῆς περιουσίας γεωργῶν. Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἰδίας πολιτικῆς θὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν ὁ περὶ δανειστῶν νόμος, διὰ τοῦ ὁποίου προβλέπεται ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐγγραφὴ τῶν ιδιωτῶν δανειστῶν καὶ ἐπιβάλλεται ἔλεγχος ἐπὶ τῶν δραστηριοτήτων των.

- (ι) Ὁργάνωσις τῆς διαθέσεως, τῆς ἐπεξεργασίας καὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν γεωργικῶν προϊόντων.
- (ια) Σύστασις κρατικοῦ ὀργάνου ἐπιφορτισμένου μὲ τὴν ἀσφάλισιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐναντίον τῶν ἀπειλούντων αὐτὴν κινδύνων.
- (ιβ) Ὑποβοήθησις διὰ δημιουργίαν συμπληρωματικῶν πηγῶν εἰσοδήματος, ὅπως τῆς μελισσοκομίας, πτηνοτροφίας, ἀγελαδοτροφίας, οἰκοτεχνίας, κ.λ.π.
- (ιγ) Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου Γεωργικῶν Ἐρευνῶν πρὸς μελέτην τῶν καλυτέρων ποικιλιῶν σπόρων, φυτῶν, κτηνῶν, φαρμάκων καὶ ὑπόδειξιν τῶν καλυτέρων μεθόδων ἐκμεταλλεύσεως τῆς γῆς, βάσει ἐδαφολογικῶν μελετῶν. Πρὸς τοῦτο ἔχει ὑπογραφῆ σχετικὴ συμφωνία μετὰ τοῦ Εἰδικοῦ Ταμείου τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν. Διὰ τὸ σχέδιον τοῦτο τὸ μὲν Εἰδικὸν Ταμεῖον τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν ὑπολογίζεται ὅτι θὰ συνεισφέρῃ £247,000 ὑπὸ μορφήν ἐμπειρογνομόνων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὑποτροφιῶν διὰ Κυπρίου καὶ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου, ἡ δὲ Κυπριακὴ Δημοκρατία ὑπολογίζεται ὅτι θὰ συνεισφέρῃ £350,000 διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τὰς ὑπηρεσίας τῶν Κυπρίων εἰδικῶν, οἵτινες θὰ ἀπασχοληθοῦν εἰς τὴν ἐρευνητικὴν ἐργασίαν.

Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ὡς ἄνω σκοπῶν ἡ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ διαθέσῃ ἐντὸς πενταετίας ἐκ κρατικῶν διαθεσίμων ποσὸν £7,000,000.

ΥΔΑΤΟ- ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ

Εἰς τῶν κυριωτέρων λόγων τῆς καθυστερήσεως τῆς Κυπριακῆς γεωργίας εἶναι αἱ δυσμενεῖς καὶ ἀνώμαλοι ὕδατικαὶ συνθήκαι. Ἡ ἔλλειψις ἱκανοποιητικῆς ποσότητος ὕδατος ἀποτελεῖ διὰ τὴν Κύπρον τὸ μεγαλύτερον πρόβλημα. Περὶ τὰ 60% τοῦ πληθυσμοῦ δὲν διαθέτουν ἱκανοποιητικὴν προμήθειαν ὕδατος,

εἰς περιοχὰς δὲ ὅπου ὑπάρχει ὑπόγειον ὕδωρ, τοῦτο ἀντλεῖται ὑπὸ ἰδιωτῶν κατὰ τρόπον ἀπρογραμματίστον καὶ ἀνεξέλεγκτον, ὥστε νὰ θεωρῆται βεβαία ἡ πλήρης ἐξάντλησις τῶν ὑπογείων τούτων δεξαμενῶν, ἐὰν τὸ ταχύτερον δὲν ληφθοῦν τὰ δέοντα μέτρα. Εἷς τινὰς περιοχὰς, ὡς αἱ τῆς Ἀμμοχώστου καὶ τῆς Μόρφου, ἡ στάθμη τῶν ὑπογείων ὑδάτων ἔχει κατέλθει εἰς ἀνησυχητικὸν ἐπίπεδον. Εἷς σημεῖα τῆς περιοχῆς Ἀμμοχώστου ἡ στάθμη τοῦ ὕδατος κατῆλθεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰσροὴν θαλασσίου ὕδατος μὲ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα. Τοιοῦτος κίνδυνος ὑπάρχει καὶ διὰ τὴν περιοχὴν Μόρφου. Ὁ ἐπικίνδυνος οὗτος ὑποβιβασμὸς τῆς στάθμης τοῦ ὕδατος ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνομβρίαν τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν συνεχῆ ἀντλησιν ὕδατος, ἥτις ὑπερβαίνει τὴν ἀνανέωσίν του.

Ἡ σοβαρότης τοῦ προβλήματος εἶναι τεραστία καὶ ἡ λύσις δὲν εἶναι εὐκόλος. Ἡ Κύπρος δὲν ἔχει ποταμούς, οἱ ὅποιοι νὰ προμηθεύουν τακτικὴν καὶ μεγάλην ποσότητα ὕδατος, καὶ πρέπει συνεπῶς νὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια, ὥστε νὰ ἰκανοποιηθοῦν αἱ ἀνάγκαι τῆς διὰ τοῦ ὕδατος τὸ ὅποιον ἀποφέρει ἡ βροχόπτωσης. Δυστυχῶς ἡ βροχόπτωσης εἰς τὴν Κύπρον δὲν εἶναι τακτικὴ καὶ ἰκανοποιητικὴ. Ἀλλὰ καὶ ὅταν συμβῆ νὰ ἔχωμεν ἀρκετὴν βροχόπτωσιν, τὸ πολυτίμον ὄμβριον ὕδωρ, λόγῳ ἐλλείψεως ὕδατοφρακτῶν, προχωρεῖ ἀνεμποδίστως καὶ ρεεῖ εἰς τὴν θάλασσαν, συμπαρασῦρον καὶ τεραστίους ὄγκους γονίμου χώματος.

Τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετωπίζει εἶναι :

- (α) Ἡ ἐπισκόπησις τῶν συνολικῶν ὑδατικῶν πόρων τῆς νήσου καὶ ἡ ἔρευνα πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ ἀνάπτυξιν ὑπογείων ὑδατικῶν δεξαμενῶν ἢ ρευμάτων.
- (β) Ὁ ἐμπλουτισμὸς καὶ ἡ προστασία τῶν ὑπογείων ὑδατικῶν πόρων.
- (γ) Ἡ συγκράτησις, ἀποθήκευσις καὶ λελογισμένη χρῆσις τῶν ἐκ τῆς βροχοπτώσεως ὑδάτων καὶ ἡ παρεμπόδισις διαρροῆς τούτων πρὸς τὴν θάλασσαν.
- (δ) Ἡ παροχὴ ἰκανοποιητικῆς προμηθείας διασωληνωμένου ὕδατος πρὸς ἅπαντα τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις τῆς νήσου δι' οἰκιακὴν καὶ βιομηχανικὴν χρῆσιν.

Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐκάστην πλευρὰν τοῦ ὑδατικοῦ προβλήματος μὲ ἀποφασιστικότητα καὶ πρὸς τοῦτο, ἐκτὸς ἄλλων μέτρων, θὰ προβῆ εἰς τὴν ἐπένδυσιν μεγάλων κεφαλαίων εἰς ἔργα ἀναπτύξεως τῶν ὑδατικῶν πόρων τῆς νήσου. Τὰ κεφάλαια ταῦτα θὰ προέλθουν τόσον ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ὅσον καὶ ἐξ ἐξωτερικῶν πηγῶν,

Ἡ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ προβῆ εἰς τὴν κατασκευὴν μεγάλων καὶ μικρῶν φραγμάτων ὡς καὶ ἄλλων ἄρδευτικῶν ἔργων. Διὰ τῶν φραγμάτων τούτων ὀσηδήποτε ποσότης ὀμβρίου ὕδατος, ἥτις σήμερον διαρρέει πρὸς τὴν θάλασσαν, θὰ ἀποθηκεύεται, μὲ ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν ἐμπλουτισμὸν τῶν ὑπογείων ὑδάτων καὶ ἰδιαιτέρως τῶν ὑδροφόρων περιοχῶν, ὅπου σήμερον, λόγῳ τῆς συνεχοῦς ὑπεραντλήσεως, ἡ στάθμη τοῦ ὑπογείου ὕδατος κατῆλθεν εἰς ἐπικινδύνως χαμηλὸν βαθμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἄρδευσιν μεγαλυτέρων ἐκτάσεων γῆς. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἐξασφαλίσαι ἐκ τῆς τεχνικῆς βοήθειας τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν τὰς ὑπηρεσίας διακεκριμένου εἰδικοῦ διὰ τὴν κατασκευὴν φραγμάτων, θὰ δαπανήσῃ δὲ ἐντὸς πενταετίας ποσὸν ἐκ £10,000,000 περίπου.

Ἡ Κυβέρνησις θὰ δαπανήσῃ ἐπίσης ποσὸν £4,000,000 περίπου διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ὑδατοπρομηθείας δι' οἰκιακὴν χρῆσιν. Ἐκ τούτων £3,000,000 θὰ δαπανηθοῦν διὰ τὴν μεταφορὰν δ.α.σ.ω.λ.ν.ω.μ.έ.ν.ο. ὕδατος εἰς χωρία, ἅτινα σήμερον ὑποφέρουν ἐκ τῆς ἐλλείψεως ὕδατος καὶ £1,000,000 θὰ διατεθῇ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ὑδατοπρομηθείας τῶν πόλεων. Ἐπιπροσθέτως ποσὸν £2,000,000 θὰ δαπανηθῇ διὰ τὴν διερεύνησιν πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ ἀνάπτυξιν νέων ὑδροφόρων στρωμάτων. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλλῃ προσεχῶς πρὸς τὸ Εἰδικὸν Ταμεῖον τοῦ Ο.Η.Ε. αἴτησιν περὶ παροχῆς βοήθειας διὰ τὴν ἔρευναν πρὸς ἀνακάλυψιν νέων ὑδατικῶν πόρων ὡς καὶ νέων κοιτασμάτων ὀρυκτῶν. Ἐμπειρογνώμων τοῦ Ο.Η.Ε. ἀπεστάλη ἤδη εἰς Κύπρον διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἐτοιμάσῃ τὴν σχετικὴν αἴτησιν. Ὁ Ο.Η.Ε. θὰ παράσχη τοὺς εἰδικοὺς καὶ τὸν ἀναγκαῖον γεωφυσικὸν καὶ γεωτρητικὸν ἐξοπλισμὸν ὡς καὶ ὑποτροφίας πρὸς μετεκπαίδευσιν Κυπρίων εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πενταετοῦς τούτου σχεδίου ἔχει ἀποφασιστικὴν σημασίαν ἡ ἀναθεώρησις τῆς ὑφισταμένης περὶ τῶν ὑδάτων πολυπλόκου νομοθεσίας. Ἡ σημερινὴ νομοθεσία καὶ τὰ προσωπικὰ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἀποτελοῦν ἐμπόδια πρὸς ἐφαρμογὴν εἰς τὸν τομέα τοῦτον ἑνὸς ὠλοκληρωμένου προγράμματος. Ὁ Ὄργανισμὸς Ἑνωμένων Ἐθνῶν θὰ ἀποστείλῃ εἰς Κύπρον εἰδικὸν νομομαθῆ ἐπὶ τῆς νομοθεσίας τοῦ ὕδατος διὰ νὰ βοηθήσῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

Ἡ Κυβέρνησις ἐξετάζει τὴν δυνατότητα ἐθνικοποιήσεως ὅλων τῶν ὑδατικῶν πόρων τῆς νήσου, μὲ σκοπὸν τὴν δικαίαν κατανομὴν τοῦ ὕδατος. Πραγματοποιουμένης τῆς ἐθνικοποιήσεως, ὅχι μόνον τὰ ὑπόγεια, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἐπιφανειακὰ ὕδατα θὰ ἀνήκουν εἰς τὸ κράτος, ἀφοῦ βεβαίως καταβληθοῦν εἰς τοὺς ἔχοντας δικαιώματα λογικαὶ ἀποζημιώσεις. Διὰ τῆς ἐθνικοποιήσεως τὸ κράτος μόνον θὰ ἔχῃ τὴν εὐθύνην τῆς ἐξευρέσεως καὶ τῆς κατανομῆς τοῦ ὕδατος.

Ἡ Κυβέρνησις μετὰ προσοχῆς ἐξετάζει ἐπίσης τὴν δυνατότητα ἰδρύσεως ἐργοστασίων ἀφαιλώσεως τοῦ θαλασσίου ὕδατος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως ἡ σχετικὴ παραγωγικὴ διαδικασία εὐρίσκειται εἰς τὸ πειραματικὸν στάδιον καὶ ἡ χρῆσις τῆς μᾶλλον οἰκονομικῶς ἀντενδείκνυται. Ἐν τούτοις εἰς περιοχάς, ὅπου καθίσταται ἀδύνατος ἡ δι' ἄλλου τρόπου ἱκανοποιητικὴ προμήθεια ὕδατος, ἡ Κυβέρνησις θὰ ἦτο διατεθειμένη νὰ ἐξετάσῃ τὴν δυνατότητα χρήσεως τῆς διαδικασίας αὐτῆς εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον.

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ   Συναφὲς πρὸς τὸ θέμα τῆς γεωργίας εἶναι τὸ τῆς κτηνοτροφίας. Ἡ συνεισφορὰ τῆς ζωοκομίας εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, ἂν καὶ παρουσίασε μικρὰν τινα ἐξέλιξιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, δὲν εἶναι ἐν τούτοις οἷα ἡδύνατο νὰ εἶναι.

Ἡ διατροφή τῶν παραγωγικῶν ζώων τῆς νήσου οὐδόλως δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἱκανοποιητικὴ καὶ ἡ μὴ ἐφαρμογὴ παρ' ἡμῖν εἰς ἀξιόλογον βαθμὸν τοῦ συστήματος ἐναλλαγῆς τῶν καλλιεργειῶν διὰ τῆς καλλιεργείας κτηνοτροφικῶν φυτῶν ἀποθαρρύνει τὴν δημιουργίαν ἱκανοποιητικῆς ζωοκομίας ἐν Κύπρῳ. Συνέπεια τούτου εἶναι αἱ μεγάλαι εἰσαγωγαὶ ζωϊκῶν προϊόντων, ὡς κρέατος καὶ γαλακτοκομικῶν εἰδῶν, ἐνῶ συγχρόνως γῆ κατάλληλος πρὸς παραγωγὴν κτηνοτροφικῶν φυτῶν παραμένει ἀνεκμετάλλετος.

Ποιὰν τινα ἐξέλιξιν παρουσίασε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ πτηνοτροφία διὰ τῆς διατροφῆς πουλερικῶν, χωρὶς ὅμως νὰ καταστῇ εἰσέτι δυνατὴ ἡ ἐπάρκεια τῆς παραγωγῆς κρέατος πτηνῶν καὶ αὐγῶν διὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας.

Παρὰ τὴν μεταπολεμικῶς σημειωθεῖσαν στασιμότητα τῆς κτηνοτροφίας, ὑφίστανται σημαντικαὶ δυνατότητες ἀναπτύξεώς της καὶ ἐξασφαλίσεως μεγαλυτέρου βαθμοῦ ἐπαρκείας ἐκ τῶν ἐγχωρίων προϊόντων. Πρὸς τοῦτο ἡ Κυβέρνησις προτίθεται :

- (α) Νὰ προβῆ εἰς ἐντατικὴν ἀξιοποίησιν τῶν βοσκοτόπων καὶ νὰ ἐντάξῃ τὴν καλλιέργειαν τῶν κτηνοτροφῶν εἰς σύστημα ἐναλλαγῆς τῶν φυτειῶν.
- (β) Νὰ ὑποκινήσῃ τὴν στροφὴν πρὸς τὴν οἰκόσιτον καὶ ἐνσταυλισμένην κτηνοτροφίαν καὶ δὴ τὴν ἀγελαδοτροφίαν, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς βελτιωμένων φυλῶν ζώων, τόσον διὰ τὴν παραγωγὴν γάλακτος ὅσον καὶ κρέατος, ὡς καὶ διὰ τῆς ἐνθαρρύνσεως τῆς διαμορφώσεως μικτῶν γεωργοκτηνοτροφικῶν μονάδων μὲ συνέπειαν τὴν αὐξησιν τοῦ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐπαρκείας εἰς νωπὸν γάλα.

- (γ) Νὰ ἐνισχύση τὴν πτηνοτροφίαν καὶ νὰ τὴν ὀργανώσῃ μὲ συγχρονισμένας μεθόδους, ὥστε νὰ καταστῇ συντόμως δυνατὴ ἡ ἐπάρκεια τῆς παραγωγῆς κρέατος πτηνῶν καὶ αὐγῶν διὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας.
- (δ) Νὰ προωθήσῃ τὴν βιομηχανικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ γάλακτος, μὲ χρήσιν συγχρονισμένων μέσων καὶ μεθόδων πρὸς παραγωγὴν μεγαλύτερου ὄγκου βουτύρου, τυροῦ, κ.λ.π. καὶ εἰς καλύτερας ποιότητας.

Ἡ Κυβέρνησις θὰ διαθέσῃ ποσὸν £200,000 πρὸς εἰσαγωγὴν βελτιωμένων φυλῶν ἀγελάδων καὶ προβάτων, ἅτινα θὰ διατεθοῦν εἰς τοὺς ἀγρότας ἐπὶ ἀτόκῳ ἀποπληρωμῇ ἐντὸς τριετίας, θὰ ἰδρύσῃ δὲ παραλλήλως περισσοτέρους κτηνοτροφικοὺς σταθμοὺς διὰ τὴν ταχύτεραν βελτίωσιν παραγωγῆς ζώων καὶ θὰ βελτιώσῃ τὴν παροχὴν κτηνιατρικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἡ δαπάνη τοῦ πενταετοῦς προγράμματος πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ζωοκομίας ὑπολογίζεται εἰς £500,000.

ΔΑΣΗ

Ἡ γεωργία τῆς Κύπρου σχετίζεται στενῶς μὲ τὰ δάση μας λόγω τῆς εὐμενοῦς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς συμβολῆς των εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἔδαφους. Τὰ δάση τῆς Κύπρου ἀποτελοῦν σπουδαῖον συστατικὸν τοῦ ἔθνικοῦ μας πλοῦτου, καθότι 18% τῆς ἐκτάσεως τῆς νήσου μας καλύπτονται ὑπὸ δασῶν καὶ σημαντικὰ ποσὰ ἔχουν ἐπενδυσθῆ εἰς τὴν συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν των. Σημαντικὸς ἀριθμὸς προσώπων ἀπασχολεῖται εἰς ἐργασίας σχετιζομένας μὲ τὸν τομέα τοῦτον τῆς οἰκονομίας μας καὶ ἡ γενικὴ συμβολὴ τῶν δασῶν εἰς τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν τῆς νήσου εἶναι ἀξιόλογος.

Δυστυχῶς ἐκτάσεις δασῶν ἐρημοῦνται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑπὸ πυρκαϊῶν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκ τῶν 1,300,000 στρεμμάτων δασῶν μόνον 200,000 στρέμματα εἶναι πλήρως παραγωγικά. Τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα ἐκ τῶν δασῶν ἀνέρχεται μόνον εἰς £700,000 ἑτησίως, ἀλλὰ διὰ τῆς καταλλήλου ἐπαγρυπνήσεως τῶν κυβερνητικῶν ὑπηρεσιῶν ὅσον καὶ διὰ τῆς ἀναδασώσεως τῶν ἐρημουμένων περιοχῶν εἶναι δυνατὴ ἡ περαιτέρω αὐξήσις τῆς συμβολῆς τῶν δασῶν εἰς τὸ ἔθνικὸν εἰσόδημα. Ἡ μέριμνα τῆς Κυβερνήσεως θὰ στραφῇ :

- (a) Πρὸς τὴν διαφύλαξιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δασικοῦ πλοῦτου καὶ τὴν ἀναδάσωσιν τῶν καταστραφειῶν ἐκ πυρκαϊῶν περιοχῶν, ὥστε, παραλλήλως πρὸς τὴν διεύρυνσιν τῶν πλαισίων τῆς δασικῆς παραγωγῆς, νὰ ἀσκηθῶν οἱ ἔμμεσοι ἐπωφελεῖς ἀντίκτυποι εἰς τὴν γεωργίαν (προστασία ἔδαφῶν καὶ βελτίωσις κλιματολογικῶν ὄρων).

(β) Πρὸς τὸν περαιτέρω συγχρονισμόν τῆς ἐκμεταλλεύσεως, τὴν καλυτέρευσιν τῆς ποιότητος τῶν προϊόντων, τὴν παραγωγὴν νέων εἰδῶν, τὴν ἐπίτευξιν μεγαλυτέρου βαθμοῦ ἐπαρκείας εἰς δασικὰ προϊόντα καὶ τὴν εὐρυτέραν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῶν δασῶν.

Ἡ δαπάνη τοῦ προγράμματος δασικῆς ἀναπτύξεως ὑπολογίζεται νὰ ἀνέλθῃ εἰς £1,000,000.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Καίτοι ἡ Κύπρος εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ, ἡ στενότης ὅμως τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἀδυναμία ἀπεριορίστου ἀναπτύξεως τῆς ἀποδοτικότητός του, ἐν συνδυασμῶι πρὸς τὸν συνεχῶς αὐξανόμενον πληθυσμόν τῆς νήσου μὲ σχετικῶς ὑψηλὸν ρυθμόν, δημιουργοῦν πρόβλημα ἐξευρέσεως ἄλλων τομέων ἱκανοποιητικῆς ἀπασχολήσεώς του.

Ἡ σχετικὴ μηχανοποίησις εἰς τὸν γεωργικὸν τομέα, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τὰ μεταλλεῖα, καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν εἰς σημαντικὸν ἀριθμὸν αὐξήσιν τοῦ εἰς τοὺς τομεῖς τούτους ἀπασχολουμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Ἡ ἐξασφάλισις συνεπῶς ἱκανοποιητικῶν συνθηκῶν διαβιώσεως διὰ τὸν πλεονάζοντα πληθυσμόν, ὅστις δὲν δύναται πλήρως νὰ ἀπασχοληθῇ εἰς τοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας, θὰ ἐξαρτηθῇ κυρίως ἀπὸ τὸν ρυθμόν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας θὰ αὐξήσῃ τὴν ἀπασχόλησιν καὶ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ θὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ὑγιοῦς οἰκονομίας.

Ἡ οἰαδήποτε βιομηχανικὴ ἐξέλιξις τῆς Κύπρου εἶναι πρόσφατος, ὀφείλεται δὲ ἀποκλειστικῶς εἰς ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου, ἡ στενότης τῆς ἐπιτοπίου ἀγορᾶς, ἡ ἐφεκτικότης τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κεφαλαίου καὶ τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον τεχνικῆς συνετέλεσαν εἰς τὴν βραδεῖαν ἐξέλιξιν τῆς βιομηχανίας. Καίτοι ἡ συνεισφορὰ τῆς βιομηχανίας εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος, ὑπάρχουν ἐν τούτοις μεγάλαι δυνατότητες σημαντικῆς ἀναπτύξεως τοῦ βιομηχανικοῦ τομέως.

Ἀσφαλῶς δὲν δύναται τις νὰ ἀναμένῃ διαμόρφωσιν τῆς Κυπριακῆς οἰκονομίας εἰς πλήρως βιομηχανικὴν. Ὡρισμένοι κλάδοι τῆς βαρείας ἰδίως βιομηχανίας, ἀπαιτοῦντες εἰδικούς ὄρους ἀναπτύξεως, δεόν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἀποκλεισθοῦν.

Οἰαδήποτε βιομηχανία δὲν πρέπει νὰ εἶναι δασμοβίωτος, ἀποβαίνουσα οὕτω εἰς βᾶρος τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Δύνανται ὅμως νὰ ἰδρυθοῦν εἰς τὴν νήσον βιώσιμοι βιομηχαναίαι, αἵτινες νὰ

στηρίζονται κατ' ἀρχὴν εἰς ἐπιτοπίως διαθέσιμους πρώτας ὕλας ἢ εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀγοράν, ἀποφευγομένης ἢ περιοριζομένης τῆς εἰσαγωγῆς ἀντιστοίχων προϊόντων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τοῦτο θὰ ἐπιδράσῃ εὐνοϊκῶς ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ ὕψους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν πολλαπλασιαστικὴν εὐμενῆ ἐπίδρασιν τῶν γενομένων εἰς τὴν χώραν ἐπενδύσεων. Θὰ ἐπιτευχθῆ ταυτοχρόνως ἐλάττωσις τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου καὶ ἐλευθέρωσις συναλλαγματικῶν διαθεσίμων πρὸς εἰσαγωγὴν πλέον ἀναγκαίων διὰ τὴν οἰκονομίαν εἰδῶν.

Βασικὸς σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν τομέα τοῦτον εἶναι νὰ δημιουργήσῃ διὰ τῶν καταλλήλων ἔργων ὑποδομῆς, ὡς τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, τοῦ ἱκανοποιητικοῦ συγκοινωνιακοῦ δικτύου, τῶν καταλλήλων λιμένων, κ.λ.π., καὶ τῆς παροχῆς τῶν ἀναγκαίων διευκολύνσεων, τὸ κατάλληλον κλίμα ἐντὸς τοῦ ὁποίου δύναται νὰ δράσῃ προσφόρως ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Πρέπει ὅμως νὰ τονισθῆ ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ παραλείψῃ νὰ ἀναλάβῃ ἐνεργὸν πρωτοβουλίαν εἰς τομεῖς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ὅπου ἤθελεν ἀποδειχθῆ ὅτι ὑπάρχει ἀδυναμία τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας.

Πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν Τραπεζῆς Ἀναπτύξεως, ἐχούσης προορισμὸν τὴν πιστοδότησιν βιομηχανικῶν καὶ ἄλλων παρεμφερῶν ἐπιχειρήσεων διὰ σκοποὺς ἀναπτύξεώς των. Ἡ Τράπεζα θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ παρέχῃ καὶ τεχνικὴν βοήθειαν πρὸς νέας βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις.

Ἡ Τράπεζα Ἀναπτύξεως θὰ εἶναι ἰδιωτικοῦ χαρακτήρος, ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις θὰ συμμετάσχη εἰς αὐτὴν διὰ ποσοῦ £600,000. Τὰ ὑπόλοιπα κεφάλαια ἐλπίζεται νὰ ἐξευρεθοῦν ἐξ ἰδιωτικῶν πηγῶν. Ἐξησφαλίσθησαν ἤδη αἱ ὑπηρεσίαι εἰδικῶν ἐξ Ἠνωμένων Πολιτειῶν πρὸς ὀργάνωσιν τῆς Τραπεζῆς.

Ἡ Κυβέρνησις περαιτέρω θὰ ἐπιδιώξῃ :

- (α) Τὴν δι' εἰδικῶν εὐνοιῶν προσέλκυσιν κεφαλαίων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ τὴν θέσπισιν κινήτρων δι' ἰδιωτικὰς ἐπενδύσεις.
- (β) Τὴν δημιουργίαν στελεχῶν, τεχνικῶν καὶ διοικητικοοικονομικῶν, δι' εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως.
- (γ) Τὴν πρόσφορον νομοθετικὴν ρύθμισιν εἰς τὸ δασμολόγιον, χωρὶς ὅμως ἢ παρεχομένη προστασία νὰ καταλήγῃ εἰς διαμόρφωσιν δασμοβιώτου καταστάσεως, ἐπιβαρυνούσης τὴν κατανάλωσιν καὶ δημιουργούσης κινδύνους εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐν περιπτώσει συνδέσεως μὲ εὐρυτέρους οἰκονομικοὺς χώρους.

Σκοπὸς ἐπίσης τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς νομοθεσίας τῆς σχετιζομένης μετὰ τὰς ἑταιρείας καὶ σήματα. Ἡ σήμερον διέπουσα τὰ θέματα ταῦτα νομοθεσία θὰ τροποποιηθῆ καὶ θὰ συγχρονισθῆ, ὥστε νὰ συνάδῃ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις μιᾶς ταχέως ἀναπτυσσομένης οἰκονομίας καὶ νὰ δημιουργῆ τὰς προϋποθέσεις ἐνθαρρύνσεως τῆς ἐπενδύσεως κεφαλαίων.

ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ   Συναφὲς πρὸς τὸ κεφάλαιον τῆς βιομηχανίας εἶναι τὸ θέμα τῶν μεταλλείων. Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς νήσου προσφέρει εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς πολλαπλῶς ἀξιόλογον συμβολήν. Συμβάλλει εἰς τὸ 50% καὶ πλέον τῆς ἀξίας τῶν Κυπριακῶν ἐξαγωγῶν, εἰς τὸ 10–15% τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ σοβαρῶς ἐπίσης εἰς τὰ δημόσια ἔσοδα. Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς φορολογίας εἰς τὸν τομέα τοῦτον ἀνέρχεται εἰς τὰ 55–75% τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος. Οὐσιώδους ἐπίσης σημασίας εἶναι ἡ συνεισφορά τῆς μεταλλευτικῆς βιομηχανίας εἰς τὴν ἀπασχόλησιν, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων ἐργατῶν ἀνερχομένου εἰς 5,000–7,000 πρόσωπα.

Ἡ μεταλλευτικὴ οἰκονομία τῆς Κύπρου ἐμφανίζει ὁμως μίαν ἀσθενῆ πλευράν, διότι σημειοῦται βαθμιαία ἐξάντλησις τῶν κοιτασμάτων. Ἡ ζωὴ τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν γνωστῶν κοιτασμάτων κυμαίνεται μεταξὺ δύο καὶ δέκα ἐτῶν.

Ἀπαιτοῦνται μεγάλα ἐπενδύσεις πρὸς διερεύνησιν τοῦ ὑπεδάφους τῆς νήσου καὶ ἀνακάλυψιν νέων μεταλλοφόρων κοιτασμάτων. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας θὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν προσπάθειαν ταύτην διὰ τοῦ Προγράμματος Γεωφυσικῆς Ἐπισκοπήσεως, ὅπερ θὰ ἀποσκοπῆ, ὡς ἀνέφερα ἤδη, εἰς τὴν ἐξεύρεσιν μεταλλευμάτων καὶ ὑπογείων ὑδάτων καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ὑποβάλλεται σχετικὴ αἴτησις πρὸς τὸ Εἰδικὸν Ταμεῖον τοῦ Ο.Η.Ε.

Ἐκ παραλλήλου ἡ συσταθεῖσα Ὑπηρεσία Γεωλογικῶν Ἐρευνῶν, ἣτις ἀνέλαβε τὴν χαρτογράφησιν τοῦ ὑπογείου πλοῦτου τῆς νήσου καὶ τὴν συναφῆ ἔρευναν διὰ γεωτρήσεων, θὰ εὐρίσκεται εἰς στενὴν συνεργασίαν μετὰ τὸ πρόγραμμα Γεωφυσικῆς Ἐπισκοπήσεως καὶ θὰ ἐνισχυθῆ τεχνικῶς καὶ οἰκονομικῶς διὰ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν προορισμὸν τῆς.

Ἐπὶ πλέον θὰ θεσπισθοῦν φορολογικὰ καὶ ἄλλα κίνητρα πρὸς ὑποκίνησιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς ἐρεῦνας καὶ ἐπενδύσεις, ἔτι δὲ καὶ πρόσφορος νομοθετικὴ ρύθμισις πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἀπόδοσιν τῶν σχετικῶν προσπαθειῶν.

Ἐκ παραλλήλου ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνάπτυξιν ἄλλων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν, ὅπως εἶναι ἡ ἀλιεΐα, ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία καὶ ὁ τουρισμός.

ΑΛΙΕΙΑ

Ἡ ἀλιεία δὲν ἀνεπτύχθη ἐπαρκῶς, διότι τὰ ἀλιευτικὰ πεδία τῆς νήσου εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν πτωχὰ εἰς ἰχθῦς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπίδοσις, αἱ μέθοδοι καὶ τὰ μέσα τῶν Κυπρίων ἀλιέων δὲν εἶναι δεόντως ἀποδοτικά. Ἡ κατανάλωσις ἰχθύων ὑπὸ τοῦ νησιωτικοῦ μας πληθυσμοῦ εἶναι ἀναλόγως μικρά, ἂν καὶ ηὐξήθη τελευταίως διὰ τῆς εἰσαγωγῆς κατεψυγμένων ἰχθύων ἢ κονσερβῶν.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας προτίθεται νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν δημιουργίαν συγχρόνου ἀλιευτικοῦ στόλου, μέρος τοῦ ὁποίου νὰ δύναται νὰ ἀλιεύῃ εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. Πρὸς τοῦτο :

- (α) Θὰ παράσχη εἰδικὰ μακροπρόθεσμα δάνεια.
- (β) Θὰ βοηθήσῃ τὴν ἐγκατάστασιν ψυκτικῶν χώρων, τόσον ἐπὶ ὠκεανοπόρων ἀλιευτικῶν πλοίων ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, πρὸς ἀποθήκευσιν ἰχθύων.
- (γ) Θὰ διαρρυθμίσῃ καταλλήλως τὸ φορολογικόν μας σύστημα, παρεχομένων τῶν ἀναγκαίων διευκολύνσεων διὰ τὴν εἰσαγωγὴν συγχρονισμένου ἀλιευτικοῦ ἐξοπλισμοῦ.
- (δ) Θὰ ἐπεκτείνῃ ἐν καιρῷ τὴν κλειστὴν περίοδον ἀλιείας εἰς 4 μῆνας καὶ θὰ ἐφαρμόσῃ αὐστηρῶς τοὺς σχετικοὺς κανονισμοὺς, οἵτινες διέπουν τὰ τῆς ἀλιείας εἰς τὰς Κυπριακὰς θαλάσσας.
- (ε) Θὰ παράσχη ἀριθμὸν ὑποτροφῶν πρὸς εἰδίκευσιν Κυπρίων εἰς συγχρόνους ἀλιευτικὰς μεθόδους.
- (στ) Θὰ συνεχίσῃ τὴν ἤδη ἀρξαμένην ὑπὸ εἰδικοῦ ἐμπειρογνώμονος μελέτην πρὸς ἐξεύρεσιν ἀλιευτικῶν πεδίων.
- (ζ) Θὰ κατασκευάσῃ εἰς εἰδικὰ σημεῖα ἰχθυοσκάλας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀλιέων.
- (η) Θὰ ἐγκαταστήσῃ ραδιοτηλεφωνικὴν σύνδεσιν τῶν ἀλιευτικῶν σκαφῶν μετὰ τῆς ζηρᾶς.

Ἡ σχετικὴ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς £400,000.

Ἐνάλογα μέτρα θὰ λάβῃ ἡ Κυβέρνησις καὶ διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς σπογγαλιείας.

ΝΑΥΤΙΛΙΑ

Παρὰ τὴν παλαιὰν ναυτικὴν παράδοσιν καὶ τὸν νησιωτικὸν χαρακτῆρά της, ἡ σύγχρονος Κύπρος, διὰ διαφόρους λόγους, δὲν ἀνέπτυσεν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν. Ἐνδείκνυται ὅμως ἡ ὄθησις πρὸς τὴν ναυτιλίαν, ἡ ὁποία δύναται νὰ ἀποβῇ σημαντικῶς προσοδοφόρος οἰκονομικὸς παράγων. Ἀπασχόλησις μεγάλου ἀριθμοῦ Κυπρίων, ἔσοδα ἐκ νηολογήσεως πλοίων, εἰσαγωγὴ συναλλάγματος καὶ προώθησις τοῦ τουρισμοῦ θὰ ἀποτελοῦν μεγάλα ὠφελήματα ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἐμπορικῆς ναυτιλίας.

Πρὸς δημιουργίαν ναυτιλίας ἀπαιτεῖται ἐπένδυσις κεφαλαίων καὶ κατάρτισις ἐμπύχου ὕλικου. Δέον νὰ ὑπάρξη κατάλληλος νομοθεσία, ἐνθαρρυντικὴ μὲν διὰ τὴν ἐπένδυσιν, προστατευτικὴ δὲ διὰ τὸ ἐπάγγελμα τῶν ναυτιλλομένων. Ἡ Κυβέρνησις ἐπροχώρησεν ἤδη εἰς τὴν σύνταξιν τῆς νομοθεσίας ταύτης, ἥτις θὰ δημοσιευθῆ συντόμως εἰς νομοσχέδιον, διὰ νὰ ἀκουσθοῦν ἀπόψεις ἐκ μέρους ἐνδιαφερομένων πλοιοκτητῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάρτισιν ἐμπύχου ὕλικου, ἡ Κυβέρνησις εἶναι διατεθειμένη νὰ παραχωρήσῃ ἀρκετὰς ὑποτροφίας εἰς Κυπρίους διὰ φοίτησιν εἰς ξένας ναυτικὰς σχολὰς, παραλλήλως δὲ φροντίζει διὰ τὴν τοποθέτησιν Κυπρίων ἐπὶ ξένων πλοίων δι' ἐξάσκησιν. Βραδύτερον πιθανῶς νὰ λειτουργήσῃ Ναυτικὴ Σχολὴ ἐν Κύπρῳ.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Ἐν τῶν βασικῶν μελημάτων τῆς Κυβερνήσεως θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τουρισμοῦ. Αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ τῆς νήσου, οἱ ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ τῆς, ἡ πλεονεκτικὴ γεωγραφικὴ θέσις τῆς καὶ τὸ εὐκρατον κλίμα τῆς παρέχουν σημαντικὰ πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν θερινοῦ καὶ χειμερινοῦ τουρισμοῦ, ὅστις δύναται νὰ ἀποβῆ σημαντικωτάτη πηγὴ εἰσοδήματος διὰ τὴν Κύπρον.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐπιδιώξῃ :

- (α) Τὴν συστηματικὴν προβολὴν τῶν ἀγαθῶν τῆς νήσου.
- (β) Τὴν χρηματοδότησιν ἀνεγέρσεως νέων ξενοδοχείων καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῶν ὑφισταμένων.
- (γ) Τὴν ἐκπαίδευσιν προσωπικοῦ τουριστικῶν ἐπαγγελμάτων.
- (δ) Τὴν βελτίωσιν τῆς συγκοινωνιακῆς συνδέσεως.
- (ε) Τὴν ἀξιοποίησιν παραλιακῶν ἐκτάσεων τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος.
- (στ) Τὴν μείωσιν τῶν ναύλων, ἰδίως τῶν ἐκδρομικῶν εἰσιτηρίων.
- (ζ) Τὴν συνεργασίαν μὲ ἄλλας χώρας πρὸς διοχέτευσιν ρευμάτων ὁμαδικοῦ τουρισμοῦ.
- (η) Τὴν ἀπλούστευσιν τῶν διατυπώσεων ὡς πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας.
- (θ) Τὸν καθορισμόν, δι' εἰδικῶν κανονισμῶν, τῶν τιμῶν καὶ τῆς ποιότητος τῶν πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας παρεχομένων ὑπηρεσιῶν.

Ἡ Κυβέρνησις θὰ διαθέσῃ ποσὸν £1,000,000 διὰ τὴν ὀργάνωσιν, τὴν διαφήμισιν καὶ τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ, ἐπὶ πλεόν δὲ ποσὸν £2,000,000 διὰ πιστοδοτήσεις καὶ ἐπενδύσεις.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ
ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ

Θὰ σὰς ἀπασχολήσω τῶρα μὲ τὸ θέμα τῶν ἐμπορικῶν μας σχέσεων καὶ τὸ ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν. Ἡ διάρθρωσις τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς Κύπρου εἶναι δυσμενῆς. Τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐντόνου δυσαναλογίας τῶν ἐξαγωγῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰς εἰσαγωγάς, ἐκ τῆς μὴ ἱκανοποιητικῆς συνθέσεως τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καὶ ἐκ τῆς ἀβεβαιότητος τῶν πηγῶν ἐξισορροπήσεως τοῦ ἐλλείμματος.

Αἱ εἰσαγωγαὶ ἐξειλίχθησαν ραγδαίως, τριπλασιασθείσης τῆς ἀξίας των ἐντὸς τῆς δεκαετίας 1950–1960, λόγω κυρίως τῆς αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς εὐκόλου πιστοδοτήσεως τοῦ ἐμπορίου. Τὸ συνολικόν των ὕψος κυμαίνεται σήμερον εἰς τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ὅλου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου. Ἡ σύνθεσις των ὁμως οὐδόλως εἶναι ἱκανοποιητικῆ, διότι τὴν κυρίαν θέσιν κατέχουν τὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλὰ εἶδη πολυτελείας. Αἱ χῶραι προελεύσεως τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν εἶναι ὀλίγαι, ὑπερέχει δὲ ὅλων κατὰ πολὺ τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον, ἐκ τοῦ ὁποίου εἰσάγονται τὰ 40% περίπου κατ' ἀξίαν, λόγω τοῦ καθεστῶτος τῶν δασμῶν προτιμήσεως καὶ ἄλλων αἰτίων. Ἀκολουθοῦν αἱ χῶραι τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας μὲ ποσοστὸν 30–40% τοῦ συνόλου, κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον μικρὸν ποσοστὸν συμμετέχουν ὅλαι αἱ ἄλλαι χῶραι.

Αἱ ἐξαγωγαὶ ἠκολούθησαν ἀνιοῦσαν πορείαν, ἀλλὰ μὲ ρυθμὸν πολὺ ἀσθενέστερον ἐκείνου τῶν εἰσαγωγῶν. Τὰ ἐξαγόμενα εἶδη εἶναι ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των εὐπαθῆ, ἐξαρτώμενα ἐκ τῆς ζήτησεως τῶν ξένων χωρῶν, εἰδικώτερον δὲ τὰ γεωργικά, ἅτινα ἐξαρτῶνται ἐπιπλέον ἐκ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Ἡ ἐξαγωγή Κυπριακῶν προϊόντων κατευθύνεται κατὰ 30% περίπου πρὸς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον, κατὰ 50% πρὸς τὰς χῶρας τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον 20% εἰς ἄλλας χῶρας.

Τὸ προκῦπτον ἀνοιγμα εἰσαγωγῶν–ἐξαγωγῶν εἶναι εὐρύτατον, κυμανθὲν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς ποσοστὸν 50% τοῦ ὕψους τῶν εἰσαγωγῶν.

Τὸ εὐρὺ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς Κύπρου μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐκαλύπτετο μέχρι τοῦδε κατὰ κύριον λόγον διὰ τῶν δαπανῶν τῆς Βρεττανικῆς Διοικήσεως καὶ δὴ τῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, τῶν ὁποίων τὸ συνολικόν ὕψος προσήγγιζε τὴν ἀξίαν τῶν ἐξαγωγῶν. Αἱ δαπάναι αὗται συνετέλεσαν ἐπίσης εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου εἰς τὴν χώραν, τὴν διεύρυνσιν τῆς ἀπασχολήσεως, τὴν αὐξησιν τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων, τὴν ζήτησιν εἰσαγομένων προϊόντων καὶ δὴ αὐτοκινήτων καὶ ἄλλων διαρκῶν ἀγαθῶν ἀνωτέρας βιοτικῆς στάθμης ὡς καὶ τὴν διενέργειαν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων καὶ δὴ οἰκιστικῶν.

Ἡ συμβολή τῶν κλασσικῶν ἀδήλων-πόρων, ὡς τοῦ τουρισμοῦ καὶ τῶν ἐμβασμάτων, ὑπῆρξε περιορισμένη. Ἡ κίνησις κεφαλαίων ἐξ ἄλλου ἠκολούθησεν ἐναλλασσομένην πορείαν μὲ τελευταίαν ἐκδήλωσιν τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐκροῆς ἔναντι τῆς εἰσροῆς.

Ἡ δυσάρεστος αὕτη κατάστασις τοῦ ἰσοζυγίου χρειάζεται ἀφ' ἐνὸς βραχυχρόνιον καὶ ἀφ' ἑτέρου μακροχρόνιον ἀντιμετώπισιν.

Βραχυχρονίως θὰ ἐπιδιωχθῆ :

- (α) Καλυτέρα ὀργάνωσις τῶν ἐξαγωγῶν διὰ τῆς ἀρτιωτέρας προβολῆς τῶν Κυπριακῶν προϊόντων εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς καὶ διὰ τῆς συνάψεως προσφόρων ἐμπορικῶν συμβάσεων.
- (β) Ἐλάττωσις τῶν εἰσαγωγῶν, καὶ δὴ τῶν δευτερευόντων ἀγαθῶν, δι' αὐξήσεως τῆς ἐπιτοπίου παραγωγῆς. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας ὑπέβαλεν ἤδη πρὸς τὴν Βουλὴν ἀριθμὸν νομοσχεδίων ἀποσκοπούντων εἰς τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν εἰσαγωγῶν προϊόντων συναγωνιστικῶν πρὸς τὰ ἐν τῇ νήσῳ παραγόμενα.
- (γ) Τόνωσις τοῦ τουρισμοῦ πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς πρὸς τὴν Κύπρον τουριστικῆς κινήσεως καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν αὐξησιν τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος.
- (δ) Προσέλκυσις τῶν ἀλλοδαπῶν κεφαλαίων καὶ ἐπαναπατρισμὸς τοῦ ἐκρεύσαντος Κυπριακοῦ, διὰ παροχῆς εὐνοιῶν καὶ ἄλλων καταλλήλων συνδουασμῶν.

Μακροχρονίως θὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἐνέργεια ἐπενδύσεων πρὸς τομεῖς, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ προσφέρουν ἐπωφελῆ συμβολὴν εἰς τὴν ὀργανικὴν ἐξυγίανσιν τοῦ ἰσοζυγίου, ἤτοι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, μὲ συνέπειαν τὴν μείωσιν τῶν εἰσαγωγῶν καὶ πρὸ παντὸς τὴν αὐξησιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τὴν καλυτέραν σύνθεσιν αὐτῶν. Μεγάλην εἰσφορὰν προσδοκᾶται νὰ παράσχουν αἱ τουριστικαὶ ἐπενδύσεις, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων θὰ εἶναι ἡ ἀξιοποίησις τῶν τουριστικῶν δυνατοτήτων τῆς νήσου καὶ ἡ αὐξησις τῆς συμβολῆς τοῦ τουρισμοῦ εἰς τοὺς συναλλαγματικούς πόρους τῆς Κύπρου.

Τὴν Κυβέρνησιν τῆς Δημοκρατίας ἀπασχολεῖ ζωηρῶς ἡ πιθανότης συνδέσεως τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ὡς ἐκ τοῦ ἀντικτύπου τῆς τοιαύτης συνδέσεως ἐπὶ τῶν εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον ἐξαγωγῶν μας. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας εἰς τὰς σχετικὰς μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου συνομιλίας ἐξεδήλωσε τὴν ζωηρὰν ἀνησυχίαν της καὶ ἐζήτησεν ὅπως εἰς οἵασδῆποτε διαπραγματεύσεις

ἐξασφαλισθῆ ἢ συνέχισις τῆς προνομιακῆς εἰσαγωγῆς τῶν Κυπριακῶν προϊόντων εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἀγοράν. Ἡ Κυβέρνησις παρακολουθεῖ μετὰ προσοχῆς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ προβλήματος καὶ θὰ λάβῃ ὅλα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα πρὸς διασφάλισιν τῶν Κυπριακῶν συμφερόντων.

ΝΟΜΙΣΜΑ Εἰς τὸν νομισματικὸν τομέα ἡ διατήρησις τῆς σταθερότητος τοῦ νομίσματος μας θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἀποτελῆ βασικὴν ἐπιδίωξιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς μας πολιτικῆς. Ἡ συμμετοχὴ μας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς στερλίνας καὶ τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον ἀποτελοῦν ἠϋξημένην πρὸς τοῦτο ἐξασφάλισιν.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΙΜΩΝ Ἡ πολιτικὴ μειώσεως τῶν τιμῶν ὡς καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλέγχου τῆς ποιότητος καὶ τιμῆς βασικῶν ἀγαθῶν, ὡς ὁ ἄρτος, θὰ συνεχισθοῦν. Σχετικὸν νομοσχέδιον περὶ ἀγορανομίας, προνοοῦν τὸν ἔλεγχον τῆς τιμῆς καὶ τῆς ποιότητος τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν, ἔχει ἤδη κατατεθῆ εἰς τὴν Βουλὴν.

ΤΡΑΠΕΖΑΙ Διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν βασικῶν τομέων τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐν γένει οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς νήσου, ἡ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ ἀντιμετωπίσῃ δραστηρικῶς τὸ θέμα τῆς τραπεζικῆς πίστεως.

Τὸ τραπεζικὸν σύστημα τῆς νήσου χρῆζει διοργανώσεως. Ἡ Κύπρος στερεῖται Κεντρικοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος καὶ Τραπεζῆς μακροχρονίου πίστεως, αἱ δὲ ὑφιστάμεναι Τράπεζαι ἐξυπηρετοῦν ἀνίσως τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος. Ἐλλείπει, τέλος, ἡ δέουσα ρυθμιστικὴ ὀργάνωσις ἐπὶ τῆς ιδρύσεως καὶ τῆς λειτουργίας τῶν Τραπεζῶν καὶ τῆς πίστεως ἐν γένει. Συνέπεια ἦτο ἡ ἐπέκτασις τῆς πιστοδοτήσεως κλάδων τῆς οἰκονομίας ἥκιστα παραγωγικῶν.

Ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐν προκειμένῳ κατευθύνεται πρὸς :

- (α) Τὴν ἰδρυσιν Κεντρικῆς Τραπεζῆς, διαχειριζομένης τὸ ἐκδοτικὸν προνόμιον. Αὕτη θὰ εἶναι ὁ Ταμίας τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ ὄργανον τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς τῆς. Ἡ Κεντρικὴ Τράπεζα δὲν θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ἀμέσου

ἀναμίξεως εἰς ἐπιχειρήσεις. Ἔχουν ἤδη ἐξασφαλισθῆ αἱ ὑπηρεσίαι εἰδικοῦ ἐμπειρογνώμονος τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, ὅστις θὰ βοηθήσῃ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς Τραπεζῆς.

- (β) Τὴν σύστασιν, ὡς ἤδη ἀνέφερα, Τραπεζῆς Ἀναπτύξεως, ἐχούσης προορισμὸν νὰ προβαίῃ εἰς δανεισμὸν πρὸς ἴδρυσιν, ἐπέκτασιν καὶ συγχρονισμὸν βιομηχανικῶν, τουριστικῶν καὶ ἄλλων παρεμφερῶν ἐπιχειρήσεων.
- (γ) Τὸν συντονισμὸν ἢ ἄλλην μορφήν στενῆς συμπράξεως τῶν φορέων τῆς ἀγροτικῆς πίστεως πρὸς μείωσιν τοῦ κόστους λειτουργίας καὶ ἀρτιωτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀγροτῶν. Τὸ νέον σχῆμα πιστωτικῆς δράσεως ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τῆς ὑπαίθρου θὰ συνδυασθῆ μὲ ἐνίσχυσιν καὶ διεύρυνσιν ἐκ κρατικῶν διαθεσίμων τῶν δυνατοτήτων πρὸς παροχὴν βραχυχρονίων καὶ μακροχρονίων δανείων πρὸς τοὺς ἀγρότας.
- (δ) Τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν Τραπεζῶν καὶ τὸν καθορισμὸν κανόνων καὶ ὀργάνου ἀσκήσεως τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς. Διὰ τούτων θὰ προβλέπεται ἡ διαδικασία πρὸς ἐγγραφὴν Τραπεζῶν ἐν Κύπρῳ καὶ θὰ καθορίζονται αἱ προϋποθέσεις τῆς τοιαύτης ἐγγραφῆς. Θὰ συσταθῆ ἐπίσης Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ, ἔργον τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ἡ ἄσκησις τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς καὶ ἡ γνωμοδότησις ἐπὶ τοῦ κατωτέρου ὀρίου ρευστότητος τῶν Τραπεζῶν, τῶν κλάδων εἰς τοὺς ὁποίους θὰ πρέπει νὰ δοθῆ προτεραιότης πιστοδοτήσεως καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν αἱ Τράπεζαι θὰ ἐπενδύουν τὰ διαθέσιμά των. Θὰ καθορίζονται, τέλος, ὑποχρεώσεις διὰ τοὺς Διευθυντὰς καὶ Συμβούλους τῶν Τραπεζῶν ὡς πρὸς τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματός των. Τὸ σχετικὸν νομοσχέδιον θὰ κατατεθῆ εἰς τὴν Βουλὴν λίαν συντόμως.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ ἀρξαμένη πολιτικὴ πιστοδοτήσεως τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς οἰκονομίας θὰ συνεχισθῆ καὶ θὰ ἐπεκταθῆ.

Πρόθεσις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἐπίσης ἡ εἰσαγωγή συγχρονισμένης ἀσφαλιστικῆς νομοθεσίας.

**ΕΡΓΑ
ΥΠΟΔΟΜΗΣ**

Ἡ διατήρησις ἱκανοποιητικοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος προϋποθέτει τὴν θεμελίωσιν τῆς οἰκονομίας ἐπὶ στερεῶν βάσεων. Διὰ τοῦτο ἡ Κυβέρνησις ἀποδίδει μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων ἐκείνων ἔργων ὑποδομῆς, ἅτινα θὰ στηρίζουν πᾶσαν μελλοντικὴν ἀνάπτυξιν εἰς τοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Τοιαῦτα ἔργα ὑποδομῆς εἶναι οἱ λιμένες, οἱ ἀερολιμένες, τὸ συγκοινωνιακὸν δίκτυον, αἱ τηλεπικοινωνίαι καὶ ὁ ἐξηλεκτρισμὸς.

Λιμένες

Ἡ Κύπρος δὲν διαθέτει, δυστυχῶς, οὔτε ἓνα σύγχρονον λιμένα. Ἡ λιμενικὴ ἀνάπτυξις τῆς νήσου ἀποτελεῖ ἐν τῶν κυριωτέρων μελημάτων τῆς Κυβερνήσεως. Ἀξιόλογον ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον δὲν ἐννοεῖται ἄνευ λιμένων, διότι μὲ τὸ ὑψηλὸν κόστος φορτοεκφορτώσεων, συνεπεία εἴτε δυσχεροῦς ἐλλιμενισμοῦ, εἴτε καθυστερήσεων, εἴτε ὑπερωριῶν, εἴτε μεταφορτώσεων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξάγωμεν ἐπιτυχῶς τὰ προϊόντα μας, καὶ ἰδιαίτερως τὰ φθαρτά, ἐνῶ ταυτοχρόνως αὐξάνεται τὸ κόστος τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν, πλήττομεν δὲ παραλλήλως καὶ τὸν τουρισμὸν ὡς καὶ ἄλλας θαλασσίας δραστηριότητάς μας.

Εἰς ἀντιμετώπισιν τοῦ σοβαροῦ τούτου λιμενικοῦ προβλήματος ἡ Κυβέρνησις κατήρτισε πρόγραμμα διὰ τοῦ ὁποίου προνοεῖται :

- (α) Ἐπέκτασις τοῦ λιμένος Ἀμμοχώστου διὰ κατασκευῆς νέου μώλου καὶ κρηπιδωμάτων μήκους 600 μέτρων. Διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἠτοιμάσθη μελέτη καὶ ἐζητήθησαν ἤδη διεθνῶς προσφοραί, συντόμως δὲ θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκτέλεσίς του.
Ἐυπολογίζεται δαπάνη ἐκ £2,500,000.
- (β) Κατασκευὴ νέου συγχρονισμένου λιμένος εἰς Λεμεσό. Ἐυπολογίζεται δαπάνη ἐκ £4,300,000.
- (γ) Κατασκευὴ λιμένος εἰς Λάρνακα.
Ἐυπολογίζεται δαπάνη ἐκ £2,300,000.
- (δ) Λιμενικὰ ἔργα μικροτέρας ἐκτάσεως εἰς Πάφον, Κυρήνειαν καὶ Ξερόν, συνολικῆς δαπάνης ἐκ £2,000,000.

Αἱ ἐπενδύσεις εἰς λιμενικὰ ἔργα, πλὴν τῶν συνήθων δαπανῶν συντηρήσεως καὶ περιορισμένης προστασίας, ἐξέρχονται τῶν δυνατοτήτων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ θὰ ἀπαιτηθῇ δι' αὐτάς προσφυγὴ εἰς ἐξωτερικὰς πηγὰς.

Ἀερολιμένες

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀερολιμένας, ἡ Κυβέρνησις θὰ προβῇ εἰς :

- (α) Τὴν ἀνέγερσιν συγχρονισμένου καὶ εὐρυχώρου κτιρίου εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Λευκωσίας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἀναγκαίας συμπληρωματικὰς ἐγκαταστάσεις.
- (β) Τὴν βελτίωσιν τοῦ συστήματος τηλεπικοινωνίας ἐν τῷ ἀερολιμένῳ.
- (γ) Τὴν ἐκπαίδευσιν ἀριθμοῦ Κυπρίων εἰς τὸν τομέα τοῦτον.

Ἡ συνολικὴ δαπάνη τοῦ σχεδίου ὑπολογίζεται εἰς £880,000 ἐκ τῶν ὁποίων ποσὸν £500,000 θὰ καλυφθῇ ὑπὸ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως.

᾽Οδοποιΐα

Τὸ ὁδικόν μας δίκτυον εἶναι ἀρκούντως εὐρὺ καὶ δὲν τίθεται ζήτημα σημαντικῆς ἐπεκτάσεώς του. Ἐνδείκνυται ὅμως ἀσφαλῶς ἢ βελτίωσίς του διὰ τῆς διευρύνσεως, εὐθυγραμμίσεως καὶ ἐπιστρώσεως τῶν ἤδη ὑφισταμένων ὁδῶν ὡς καὶ ἡ διάνοιξις μερικῶν παρακαμπτηρίων ὁδῶν καὶ ὁδῶν τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος. Τὰ ἤδη ἀρξάμενα ἔργα ἐπιστρώσεως σημαντικῶν ἀρτηριακῶν ὁδῶν θὰ συμπληρωθοῦν καὶ θὰ βελτιωθοῦν ὠρισμένοι ἀγροτικοὶ δρόμοι ἢ θὰ διανοιχθοῦν νέοι βασικοῦ ἐνδιαφέροντος δι' ὠρισμένας παραγωγικὰς περιοχὰς τῆς νήσου.

Ἡ συνολικὴ δαπάνη τῶν ἔργων ὁδοποιΐας διὰ τὴν πενταετίαν ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς £5,460,000.

Τηλεπικοινωνίαι

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν τηλεπικοινωνιῶν θὰ ἀποτελέσῃ ἐπίσης ἀντικείμενον τοῦ κυβερνητικοῦ ἐνδιαφέροντος. Τὸ τηλεπικοινωνιακὸν δίκτυον τῆς νήσου ἀνεπτύχθη ἀπὸ τινος αἰσθητῶς, ἀλλ' ἀφήνει ἄνευ ἐξυπηρετήσεως μεγάλην εἰσέτι ἀναλογίαν οἰκισμῶν τῆς ὑπαίθρου καὶ δὲν ἱκανοποιεῖ πλήρως τὴν ζήτησιν τηλεφῶνων εἰς τὰ ἀστικά κέντρα.

Διὰ καταρτισθέντος προγράμματος προνοεῖται:

- (α) Ἡ βελτίωσις καὶ ἐπέκτασις τῶν ὑπογείων καλωδίων, τοῦ ἑναερίου δικτύου καὶ τῶν αὐτομάτων μηχανημάτων τῶν διαφόρων τηλεφωνικῶν κέντρων εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἱκανοποιῆται ἡ συνεχῶς αὐξανόμενη ζήτησις τηλεφωνικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὰ ἀστικά κέντρα καὶ νὰ παρασχεθῇ συγχρόνως αὐτόματος τηλεφωνικῆ σύνδεσις μὲ ὅλα τὰ χωρία τῆς νήσου.
- (β) Ὁ ἐφοδιασμὸς τῶν σταθμῶν ἀσυρμάτων μὲ νέα συγχρονισμένα μηχανήματα, ὥστε νὰ βελτιωθοῦν αἱ ὑπερπόντιοι συνδιαλέξεις καὶ νὰ αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν χωρῶν μὲ τὰς ὁποίας θὰ δυνάμεθα νὰ συνδεθῶμεν.

Ἡ ὑπολογιζομένη δαπάνη διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ πενταετοῦς τούτου προγράμματος ἀνέρχεται εἰς £1,400,000. Ἡ Ἀρχὴ Τηλεπικοινωνιῶν δύναται νὰ χρηματοδοτήσῃ ἐξ ἰδίων πόρων τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος μὲ ποσὸν £800,000, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ ἀπαιτουμένου ποσοῦ ἐκ £600,000 θὰ ἐξευρεθῇ ἐξ ἐξωτερικῶν πηγῶν.

Ἐξηλεκτρισμὸς

Τὸ θέμα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ ἀπασχολεῖ ὡσαύτως ζωηρῶς τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ παροχὴ ἱκανοποιητικῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς

ἀναπτύξεως. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ παροχὴ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος παρουσίασε σημαντικὴν αὔξησιν, ἀνελθοῦσα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1954—1959 ἀπὸ 3,000,000 εἰς 193,000,000 κιλοβατώρια. Ἡ αὔξησις αὕτη συντόμως θὰ καλύψῃ τὴν παροῦσαν δυναμικότητα τοῦ ἠλεκτροπαραγωγικοῦ σταθμοῦ Δεκελείας καὶ παρίσταται ἄμεσος ἀνάγκη περαιτέρω αὔξησεως τῆς ἐγκατεστημένης ἰσχύος.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε :

(α) Τὴν ἐπέκτασιν τοῦ σταθμοῦ Δεκελείας.

Ἡ δαπάνη τῆς τοιαύτης ἐπεκτάσεως θὰ ἀνέλθῃ εἰς £840,000.

(β) Τὴν εἰς ἄλλην κατάλληλον θέσιν κατασκευὴν νέου ἠλεκτροπαραγωγικοῦ σταθμοῦ ἀρχικῆς ἰσχύος 30,000 κιλοβάτ με προοπτικὴν τὴν σταδιακὴν αὔξησιν τῆς ἰσχύος εἰς 180,000 κιλοβάτ.

Παράλληλως πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς ἐγκατεστημένης ἰσχύος ἡ Κυβέρνησις σκοπεύει νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ δίκτυον μεταφορᾶς καὶ διανομῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν θὰ προβῇ εἰς τὴν κατασκευὴν 250 νέων ὑποσταθμῶν καὶ σχετικῶν ὑπογείων καὶ ἑναερίων γραμμῶν ὑψηλῆς καὶ χαμηλῆς τάσεως ὡς καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἤδη ὑφισταμένων, διὰ τὴν παροχὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα.

Ὑπολογίζεται ὅτι ἐντὸς τῆς προσεχοῦς πενταετίας θὰ παραχωρηθῇ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα εἰς 200 περίπου χωρία. Οὕτω ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς ὑπαιθρου, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ παρέχεται ἠλεκτρικὸν ρεῦμα, θὰ ὑπερδιπλασιασθῇ.

Αἱ προϋπολογισθεῖσαι δαπάναι διὰ τὴν συμπλήρωσιν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐγκαταστάσεων εἶναι λίαν σημαντικά, ἀνερχόμεναι, συμφώνως πρὸς τὰς δεδομένας ἐκτιμήσεις, εἰς £10,530,000. Τὰ σχετικὰ κεφάλαια δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθουν ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς Ἀρχῆς Ἠλεκτρισμοῦ ἢ ἐκ τῶν τακτικῶν ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ὑπολογίζεται ὅτι διὰ ποσὸν £7,620,000 παρίσταται ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς μακροχρόνιον δανεισμὸν ἢ εἰς ἄλλους ἐπωφελεστέρους συνδυασμούς, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν πόρων τῆς Ἀρχῆς.

ΔΗΜΟΣΙΑ
ΚΤΙΡΙΑ

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας σκοπεύει ἐπίσης νὰ κάμῃ ἔναρξιν ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τῆς στεγάσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Πλεῖστα δημόσια κτίρια εἶναι πεπαλαιωμένα καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐργάζονται ὑπὸ ἀνθυγιεινὰς καὶ δυσμενεῖς συνθήκας, εἰς βάρος τῆς ἀποδοτικότητός των.

Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐπενδύσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον £500,000.

ΙΑΤΡΙΚΑΙ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας ἐνδιαφέρεται μεγάλως διὰ τὴν παροχὴν ἱκανοποιητικῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἰδιαίτερως ἱατρικῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κοινωνικῆς προνοίας.

Ἡ παροχὴ ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν ὑπὸ τῶν κρατικῶν νοσοκομείων ἠυξήθη σημαντικῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὁ παρὼν ὅμως ἀριθμὸς νοσοκομειακῶν κλινῶν δὲν δύναται νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὰς ἠυξημένας ἀνάγκας. Οὕτω, ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἀσθενῶν τὸ 1950 ἀνήρχετο εἰς 3,969, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἀσθενῶν τὸ 1959 ἀνῆλθεν εἰς 8,216 καὶ τὸ 1960 ὑπερέβη τὰς 10,000. Ἡ τοιαύτη αὐξήσις ἀποβαίνει εἰς βάρος τῆς ποιότητος τῶν προσφερομένων ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ δημιουργεῖ ταλαιπωρίαν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Παρίσταται συνεπῶς ἀνάγκη αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κρατικῶν ἱατρῶν καὶ τῶν νοσοκομειακῶν κλινῶν.

Εἰς τὸν τομέα τοῦτον ἡ Κυβέρνησις σκοπεύει :

- (α) Νὰ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν νοσοκομειακῶν κλινῶν.
- (β) Νὰ αὐξήσῃ τὴν παροχὴν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν διὰ τῆς ἰδρύσεως περισσοτέρων ἀγροτικῶν ἱατρικῶν κέντρων καὶ τῆς τοποθετήσεως εἰς τὴν ὑπαιθρον περισσοτέρων ἱατρικῶν λειτουργῶν, μαιῶν, ἐπισκεπτριῶν νοσοκόμων καὶ φαρμακοποιῶν.
- (γ) Νὰ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰδικῶν ἱατρῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας.
- (δ) Νὰ ἐφοδιάσῃ ὅλα τὰ ἐπαρχιακὰ νοσοκομεῖα μὲ ἐργαστήρια καὶ περισσοτέρας ἱατρικὰς ἐγκαταστάσεις.
- (ε) Νὰ ἰδρύσῃ τραπέζας αἵματος εἰς ὅλα τὰ ἐπαρχιακὰ νοσοκομεῖα.
- (στ) Νὰ ἀνεγείρῃ πλησίον τῆς Λευκωσίας νοσοκομεῖον θεραπείας τῶν λοιμωδῶν νόσων.
- (ζ) Νὰ συνεχίσῃ τὸν ἔλεγχον τῆς μαλαρίας καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ καὶ βελτιώσῃ τὴν προληπτικὴν ἱατρικὴν.
- (η) Νὰ εἰσαγάγῃ νομοθεσίαν ρυθμίζουσαν τὴν ποιότητα καὶ τὴν τιμὴν τῶν εἰσαγομένων φαρμάκων.
- (θ) Νὰ ἐγκαταστήσῃ ψυχιατρικὴν πτέρυγα εἰς τὸ Γενικὸν Νοσοκομεῖον Λευκωσίας καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀρξάμενην ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους ψυχιατρικὴν μονάδα διὰ τὴν ἐπαρκεστέραν παροχὴν ψυχιατρικῆς περιθάλψεως.
- (ι) Νὰ ἀνεγείρῃ Νοσοκομεῖον Παίδων, εἰδικὴν μαιευτικὴν καὶ γυναικολογικὴν κλινικὴν ὡς καὶ κλινικὴν θεραπείας ἀσθενειῶν γήρατος.

(iii) Νὰ ἰδρύσῃ κέντρα ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ ἐκπαιδεύσεως ἀναπήρων.

Ἡ συνολικὴ δαπάνη διὰ τὰς ἱατρικὰς ὑπηρεσίας ὑπολογίζεται εἰς £2,000,000.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

Μὲ τὴν παροχὴν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν σχετίζονται αἱ ὑπηρεσίαι κοινωνικῆς προνοίας, αἱ ὁποῖαι ἔρχονται ὡς ἐπιβοηθητικαὶ εἰς τὴν προσπάθειαν βελτιώσεως τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ λαοῦ. Αὗται συνίστανται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν προσώπων στερουμένων τῶν ἀναγκαίων πόρων ζωῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν φροντίδα παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνάγκην προσοχῆς καὶ φροντίδος.

Διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν ἀπόρων λειτουργεῖ εἰδικὴ ὑπηρεσία, σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἡ κατόπιν ἐξετάσεως ἐκάστης εἰδικῆς περιπτώσεως παροχὴ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου οἰκονομικοῦ βοηθήματος.

Διὰ τὴν φροντίδα ἀνωμάτων παιδιῶν καὶ ἀνηλίκων ἐγκληματιῶν λειτουργεῖ ἡ Ἀναμορφωτικὴ Σχολὴ ἐν Λαττήθῳ, εἰς τὴν ὁποίαν, κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως, περιορίζονται καὶ τυγχάνουν τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἀνήλικοι κατάδικοι. Λειτουργοῦν ἐπίσης Παιδικαὶ Στέγαι ὅπου, κατόπιν ἀποφάσεως καὶ ἐγκρίσεως τοῦ δικαστηρίου, ἀποστέλλονται παιδιὰ, τὰ ὁποῖα διὰ διαφόρους λόγους ἔχουν ἀνάγκην εἰδικῆς φροντίδος καὶ περιθάλψεως. Ὑφίσταται ἐπίσης ὑπηρεσία ἐπιβλέψεως ἀνηλίκων προσώπων, τὰ ὁποῖα, ἐγκρίσει τοῦ δικαστηρίου, τίθενται, ἐπὶ πληρωμῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ὑπὸ τὴν φροντίδα ἐπιλεγομένων οἰκογενειῶν. Δὲν δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ παρεχόμεναι ὑπηρεσίαι εἶναι ἱκανοποιητικά.

Πρόθεσις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι :

- (α) Ἡ αὔξησις τοῦ ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ δι' οἰκονομικὰ βοηθήματα διατιθεμένου ποσοῦ, ὥστε τὰ ἤδη παρεχόμενα βοηθήματα νὰ αὐξηθοῦν, ὅπου παρίσταται ἀνάγκη, καὶ νὰ καταστῇ συγχρόνως δυνατὴ ἡ ἐπέκτασις παροχῆς βοηθημάτων εἰς πάντας τοὺς χρήζοντας τοιαύτης βοήθειας πολίτας.
- (β) Ἡ εἰσαγωγὴ νομοθεσίας προνοοῦσης καὶ ρυθμιζούσης τὴν παροχὴν οἰκονομικῶν βοηθημάτων.
- (γ) Ἡ ἰδρυσις περισσοτέρων Παιδικῶν Στεγῶν διὰ τὴν μεγαλυτέραν φροντίδα καὶ περίθαλψιν τῶν ἐχόντων τοιαύτην ἀνάγκην ἀνηλίκων προσώπων.
- (δ) Ἡ σύστασις ἐνὸς τοῦλάχιστον ἰδρύματος διὰ νεάνιδας, αἵτινες ἔχουν ἀνάγκην ἐπιβλέψεως καὶ προστασίας.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω σκοποὺς ὑπολογίζεται δαπάνη £600,000.

ΠΑΙΔΕΙΑ

Σπουδαιότατον μέλημα ἐκάστης πολιτείας εἶναι ἡ παιδεία, διότι ἐπ' αὐτῆς βασίζεται ἡ ἀνοδος τῆς πολιτιστικῆς στάθμης καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς κυρίως ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον τῆς πολιτείας.

Ἐν Κύπρῳ ἡ μέριμνα διὰ τὴν παιδείαν τοῦ τόπου ἀνετέθη διὰ τοῦ Συντάγματος εἰς τὰς Κοινοτικὰς Συνελεύσεις. Εἶμεθα ἐν τούτοις βέβαιοι ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων θὰ παρέχῃ πᾶσαν ὑποστήριξιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς παιδείας, οὕτως ὥστε αὕτη νὰ ἀποβῆ κτῆμα καὶ δικαίωμα ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ.

**ΤΕΧΝΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ**

Συναφὲς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο εἶναι τὸ θέμα τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἡ σημασία τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ εἰδικώτερον τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ τὴν οἰκονομίαν εἶναι μεγίστη. Ἡ σύγχρονος τεχνικὴ πρόοδος περιορίζει συνεχῶς τὴν ζήτησιν ἀνειδικευτῶν ἐργατῶν καὶ ἀπαιτεῖ συνεχῶς μεγαλύτερον βαθμὸν εἰδικευμένων. Τὰ σχέδια τῆς Κυβερνήσεως ἀποβλέπουν :

- (α) Εἰς τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς προσαρμογῆς τοῦ τεχνικοεκπαιδευτικοῦ προγράμματος πρὸς τὸ πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν στελεχῶν αὐτῆς.
- (β) Εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νεωτέρων μεθόδων ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, ὥστε νὰ κατευθύνωνται οἱ νέοι πρὸς τοὺς κλάδους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐμφανίζουσι ἐμφυτον κλίσιν ἀφ' ἑνός, καὶ ὡς πρὸς τοὺς ὁποίους προβλέπεται ἀφ' ἑτέρου διεύρυνσις τῆς ζητήσεως ἐμψύχου δυναμικοῦ.
- (γ) Εἰς τὴν παροχὴν ὑποτροφιῶν διὰ σπουδᾶς εἰς τεχνικοὺς κλάδους, τόσον ἐντὸς τῆς Κύπρου, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν προκειμένου περὶ τομέων μὴ ἐξυπηρετούμενων ἐν τῇ νήσῳ.
- (δ) Εἰς τὴν εὐρείαν χρησιμοποίησιν τῆς τεχνικῆς βοήθειας ξένων χωρῶν καὶ Διεθνῶν Ὄργανισμῶν, τόσον διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Κύπρῳ, ὅσον καὶ διὰ τὴν κατ' ἰδίαν προώθησιν τῶν διαφόρων κλάδων αὐτῆς.

Τέλος δι' ἄλλας ὑπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐπενδύσεων εἰς ἀρχαιολογικοὺς χώρους, τῆς ἀναπτύξεως τῶν ταχυδρομικῶν ὑπηρεσιῶν, κ.λ.π., ἡ Κυβέρνησις σκοπεύει νὰ δαπανήσῃ £1,000,000.

**ΕΡΓΑΤΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Στενῶς συνυφασμένον μὲ τὴν ὅλην προσπάθειαν ἀναπτύξεως τῆς νήσου εἶναι τὸ θέμα τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως ὡς καὶ τῆς ἐν γένει ἐργατικῆς πολιτικῆς.

Εἶναι γεγονός ὅτι ἀντιμετωπίζομεν σήμερον θέμα μερικῆς ἀνεργίας, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐν μέρει λόγῳ τῆς ἀνασχέσεως τῶν στρατιωτικῶν ἔργων καὶ οἰκοδομῶν εἰς τὰς ἐν Κύπρῳ Βρεττανικὰς βάσεις. Ἡ κατὰ τινα περίοδον, 1953-1956, μεγάλη

ζήτησις ἐργατικῶν χειρῶν εἰς τὰς Βρεττανικὰς βάσεις ἐδημιούργησεν ἓν τεχνητὸν ἐργατικὸν δυναμικὸν μεγαλύτερον τοῦ φυσιολογικοῦ. Πολλοὶ γεωργοὶ μὲ μικρὸν κλῆρον ἐγκατέλειψαν τὰς γεωργικὰς ἐργασίας των καὶ ἔγιναν ἐργάται εἰς στρατιωτικὰ ἔργα. Μεταξὺ ἄλλων ὑπῆρξεν ἐπίσης αἰτία ἀνεργιακοῦ προβλήματος ἢ μηχανοποιήσις τῶν μεταλλείων καὶ εἷς τινὰς περιπτώσεις ὁ περιορισμὸς τῶν μεταλλευτικῶν δραστηριοτήτων.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφάς : ὡς τακτική, ὡς περιοδική καὶ ὡς ἡμιαπασχόλησις. Τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς νήσου ὑπολογίζεται εἰς 130,000 περίπου ἐργατῶν, περιλαμβανομένων καὶ τῶν περιοδικῶς ἢ μερικῶς ἀπασχολουμένων.

Διὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἤδη προγράμματος ἀναπτύξεως εἰς τοὺς διαφόρους οἰκονομικοὺς τομεῖς καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα καὶ εἰς τὰ κυβερνητικὰ ἔργα ὑποδομῆς θὰ δημιουργηθοῦν αἱ δυνατότητες πλήρους ἀπασχολήσεως τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Ἡ ἐργασία ἀποτελεῖ δικαίωμα ὅλων τῶν πολιτῶν καὶ ἡ Κυβέρνησις ἀντιλαμβάνεται τὴν ὑποχρέωσίν της νὰ δημιουργήσῃ τὰς συνθήκας, αἵτινες θὰ ἐξασφαλίσουν εἰς ὅλους τὸ τοιοῦτον δικαίωμα.

Παράλληλως πρὸς τὴν δημιουργίαν προϋποθέσεων ἀπασχολήσεως τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων ἡ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ διάφορα φιλεργατικὰ μέτρα, ἐξασφαλίζοντα τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Ἡ Κυβέρνησις σκοπεύει :

- (α) Τὴν τροποποίησιν τοῦ περὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων Νόμου, ὥστε νὰ προνοηταὶ αὐξήσις ὅλων τῶν καταβαλλομένων ὑπὸ τοῦ σχεδίου Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ὠφελημάτων κατὰ 40-50%. Πρὸς τοῦτο θὰ αὐξηθοῦν ἀναλόγως καὶ αἱ καταβαλλόμεναι εἰσφοραί. Τὸ σχετικὸν τροποποιητικὸν νομοσχέδιον θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς μηνός.
- (β) Τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ ὑφισταμένου περὶ Ἐργατικῶν Ἀποζημιώσεων δι' Ἀτυχήματα Νόμου, αὐξανομένης σημαντικῶς τῆς καταβαλλομένης ἀποζημιώσεως δι' ἀτυχήματα. Ὁ ὑφιστάμενος νόμος προνοεῖ ἀποζημιώσιν £600 εἰς περιπτώσιν θανάτου καὶ £800 εἰς περιπτώσιν ὀλικῆς ἀνικανότητος. Διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ νόμου θὰ προνοηταὶ καταβολὴ ἀποζημιώσεως ὑπὸ μορφήν συντάξεως ἢ ἐφ' ἅπαξ μέχρι ποσοῦ £2,000.
- (γ) Τὴν διὰ νόμου κατοχύρωσιν τῶν ἐτῶν ὑπηρεσίας ὅλων τῶν ἐργαζομένων διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς καθιερώσεως Ταμείων Προνοίας, ἢ, ἐν περιπτώσει ἀδικαιολογήτου ἀπολύσεως, διὰ τῆς καταβολῆς τόσων μηνιαίων μισθῶν ὅσα τὰ ἔτη ὑπηρεσίας.
- (δ) Τὴν διὰ νόμου ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν εἰς τὸ Ταμεῖον Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ὠρισμένων τάξεων αὐτοαπασχολουμένων, ὡς δικηγόρων, ἱατρῶν, ἐμπόρων καὶ γεωργικῶν ἐργατῶν.

Ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν προσπάθειάν της πρὸς ἐπίτευξιν ἀρμονικωτέρων σχέσεων μεταξύ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν, μελετᾷ τὴν τροποποίησιν τοῦ ὑφισταμένου περὶ Ἐργατικῶν Διαφορῶν καὶ Διαιτησίας Νόμου μὲ σκοπὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ κατοχυρώσῃ τὰς συλλογικὰς συμβάσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ δημιουργήσῃ μηχανισμὸν διαιτησίας καὶ διαπραγματεύσεως, ὥστε αἱ ἀπεργίαι νὰ ἀποτελοῦν τὸ τελευταῖον καὶ οὐχὶ τὸ πρῶτον μέτρον διεκδικήσεως ἐργατικῶν αἰτημάτων.

Ταῦτα ἐν ἀδραῖς γραμμαῖς ἀποτελοῦν τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν. Ἐν συγκεφαλαίῳ τὸ πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων ἔχει ὡς ἑξῆς :

ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΔΑΠΑΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 1962—1966.

	Ὀλικὴ Δαπάνη
	£
Γεωργία	7,000,000
Φράγματα	10,000,000
Ἵδατοπρομήθειαι	4,000,000
Ἵδρولوجικαὶ Ἔρευναι καὶ Γεωφυσικὴ Ἐπισκόπησις	2,000,000
Κτηνοτροφία καὶ Ζωοκομία	500,000
Δάση	1,000,000
Τράπεζα Ἀναπτύξεως	600,000
Ἄλιεῖα	400,000
Τουρισμὸς	3,000,000
Λιμένες	11,100,000
Ἀερολιμένες	880,000
Ὄδοι	5,460,000
Τηλεπικοινωνίαι	1,400,000
Ἐξηλεκτρισμὸς	10,530,000
Δημόσια Κτίρια	500,000
Ἵγεία	2,000,000
Κοινωνικαὶ Ἵπηρεσίαι	600,000
Λοιπαὶ Ἵπηρεσίαι	1,000,000
	<hr/>
	£61,970,000
	<hr/>

Ἵπολογίζεται συνεπῶς ὅτι αἱ συνολικαὶ ἐπενδύσεις τοῦ κρατικοῦ τομέως θὰ ἀνέλθουν ἐντὸς τῆς πενταετίας εἰς ποσὸν £62,000,000, τὸ ἥμισυ τοῦ ὁποίου ὑπολογίζεται νὰ ἐξευρεθῇ ἐξ ἐσωτερικῶν πηγῶν.

Ἐναμένεται ὅτι αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις θὰ ἐνθαρρύνουν σημαντικῶς τὰς ἐπενδύσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως. Ὡς ἐδήλωσα ἤδη, μέγα μέρος τοῦ προγράμματός μας ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ δημιουργήσῃ τὸ κατάλληλον κλίμα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας διότι ἄνευ τῶν ἀτομικῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἐνεργοῦ ἀτομικῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀναπτύξεως οὐδεμία πρόοδος δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ.

Διὰ τοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἐξετέθη, προβλέπεται ὅτι τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα θὰ ἀνέλθῃ ἀπὸ £78,400,000 κατὰ τὸ 1960 εἰς £108,000,000 κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1966, ὑπολογιζόμενον πάντοτε εἰς σημερινὰς τιμὰς, ἤτοι θὰ παρουσιάσῃ μέσῃν ἐτησίαν αὐξήσιν 6,2%.

Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1966 τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα, ὑπολογιζόμενον εἰς σημερινὰς τιμὰς, θὰ ἀνέλθῃ εἰς £175, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ σημερινὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἐκ £139,3 ἤτοι θὰ παρουσιάσῃ μέσῃν ἐτησίαν αὐξήσιν 4,2%.

* * *

Μετὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ πενταετοῦς προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως θὰ ἀπασχολήσω τὴν Βουλὴν μὲ τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου κατὰ τὸ λήξαν πρῶτον ἔτος ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας.

Πρέπει νὰ τονίσω ὅτι ἡ θεμελίωσις καὶ δημιουργία ἐνὸς νέου κράτους δὲν ἀποτελεῖ εὐκόλον ἔργον, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Κύπρου, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς ἰδιαζούσας συνθήκας. Ἡ μετάβασις εἰς τὴν ὁμαλότητα καὶ τὸ εἰρηνικὸν στάδιον κατόπιν μιᾶς τεταραγμένης περιόδου, ἡ προσαρμογὴ τῶν κυβερνητικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὰς νέας συνθήκας καὶ ἡ ἀνάγκη δημιουργίας προσθέτων νέων ὑπηρεσιῶν, ἡ ἐφεκτικότης τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ξένου κεφαλαίου ἔναντι τῆς νέας καταστάσεως, ἡ κληρονομηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀποικιακοῦ καθεστῶτος δυσάρεστος κατάστασις καὶ γενικῶς αἱ φυσικαὶ συνέπειαι τῆς μεταπολιτεύσεως ἀπετέλεσαν μερικὰς μόνον ἀπὸ τὰς κυριωτέρας δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Ἐξ ἄλλου μεγάλη μερὶς τοῦ λαοῦ ἐτέλει ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς μὴ φυσικῶς δυναμένης νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς τὴν πραγματικότητα ἐντυπώσεως, ὅτι καὶ μόνον τὸ γεγονός τοῦ τερματισμοῦ τοῦ ἀποικιακοῦ καθεστῶτος θὰ εἶχεν ὡς αὐτόματον ἀποτέλεσμα τὴν μεταβολὴν τῆς Κύπρου εἰς ἐπίγειον παράδεισον.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐξουσίας, παρὰ τὰς πολλὰς δυσκολίας, ἐπροχώρησεν εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ ἔργου τῆς μὲ πίστιν καὶ ἀποφασιστικότητά.

Ὡς πρωταρχικὸν καθήκον τῆς ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρησε τὴν τοποθέτησιν τῶν βάσεων τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου καὶ τῆς δημιουργίας συνθηκῶν πλήρους ἀπασχολήσεως. Διὰ τοῦτο πρῶτον μέλημά τῆς ἦτο ἡ ἔγκρισις συμπληρωματικοῦ προϋπολογισμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου, μεταξὺ τῆς 16ης Αὐγούστου 1960 καὶ τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1960, ἐδαπανήθη εἰς διάφορα ἔργα ἀναπτύξεως ποσὸν £575,967 συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐκ τοῦ Ταμείου Δημοσίων Δανείων διατεθέντων ποσῶν.

Διὰ τὸ τρέχον ἔτος διετέθη εἰς ἔργα ἀναπτύξεως συνολικῶς ποσὸν £5,387,380. Ἡ προέλευσις τοῦ ποσοῦ τούτου ἔχει ὡς ἑξῆς :

- (α) Ποσὸν ἐκ £3,598,925 διετέθη ἐκ τῶν προϋπολογισμῶν ἀναπτύξεως.
- (β) Ποσὸν £1,059,671 ἐνεκρίθη πρὸς διάθεσιν ὑπὸ τοῦ Ταμείου Δημοσίων Δανείων.
- (γ) Ποσὸν £728,784 διετέθη ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας εἰς σίτον.

Οὐδέποτε εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κύπρου διετέθη τοιοῦτον ποσὸν εἰς ἔργα ἀναπτύξεως. Τοῦτο καταδεικνύεται σαφῶς ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ πίνακος, ὅστις δεικνύει τὰς δαπάνας εἰς ἔργα ἀναπτύξεως κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν.

ΔΑΠΑΝΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ.

					£
1951	..	..	..	..	942,086
1952	..	..	..	..	1,327,957
1953	..	..	..	..	1,630,391
1954	..	..	..	..	966,988
1955	..	..	..	..	1,255,843
1956	..	..	..	..	2,787,609
1957	..	..	..	..	2,509,054
1958	..	..	..	..	1,886,919
1959	..	..	..	..	1,604,989
1960	..	..	..	..	1,026,048
1961	..	..	..	..	5,387,380

Τὸ μέγιστον ποσὸν ὅπερ κατὰ τὸ παρελθὸν διετέθη εἰς ἓν ἔτος πρὸς ἀνάπτυξιν ἀνῆλθεν εἰς £2,787,609 ἐνῶ ὁ μέσος ὅρος δαπανῶν ἀναπτύξεως τῆς παρελθούσης δεκαετίας ἀνῆρχετο εἰς £1,594,000 ἑτησίως. Τὸ κατὰ τὸ 1961 διατεθὲν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων τῆς νήσου ποσὸν εὐρίσκεται εἰς διπλάσιον ὕψος τοῦ μεγίστου ποτὲ δι' ἀνάπτυξιν διατεθέντος ποσοῦ καθ' οἷονδῆποτε ἔτος τῆς ἱστορίας τῆς νήσου καὶ ὑπερβαίνει τὸ τριπλάσιον τοῦ μέσου ὅρου τῆς παρελθούσης δεκαετίας.

Ἀπλῆ σύγκρισις τῶν ἐπὶ μέρους ποσῶν θὰ δεῖξη ὅτι ἔχει καταβληθῆ ἰδιαιτέρα φροντίς διὰ πάντας τοὺς παραγωγικοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας μας.

Οὕτω διὰ τοὺς κατ' ἐξοχὴν παραγωγικοὺς τομεῖς γεωργίας, ὑδάτων καὶ δασῶν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀναπτύξεως τοῦ 1961 διατίθεται ποσὸν £1,823,622 ἐπιπροσθέτως πρὸς τὸ ἐκ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ προνοούμενον ποσὸν £1,026,633.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν δαπανῶν τῶν προϋπολογισμῶν ἀναπτύξεως εἰς τοὺς τομεῖς γεωργίας, ὑδάτων καὶ δασῶν, κατὰ τὰ δέκα τελευταῖα ἔτη ἔχει ὡς ἑξῆς :

ΔΑΠΑΝΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΜΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ,
ΥΔΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΩΝ.

					£
1951	..	..	..	..	262,124
1952	..	..	..	..	317,797
1953	..	..	..	..	141,098
1954	..	..	..	..	89,197
1955	..	..	..	..	161,452
1956	..	..	..	..	935,890
1957	..	..	..	..	1,054,853
1958	..	..	..	..	875,161
1959	..	..	..	..	506,523
1960	..	..	..	..	456,725
1961	..	..	..	..	1,823,622

Τὸ κατὰ τὸ 1961 δι' ἀνάπτυξιν διατεθὲν ποσὸν εὐρίσκεται εἰς τετραπλάσιον ὕψος τοῦ μέσου ὄρου δαπανῶν εἰς τοὺς κλάδους τούτους τῆς παρελθούσης δεκαετίας, ὅστις ἀνήρχετο εἰς £480,082.

Διὰ μόνα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑδατικῶν πόρων τῆς νήσου καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ὑδατοπρομηθείας ἔργα διατίθεται ποσὸν £1,522,678 κατὰ τὸ 1961 ἔναντι μεγίστου ποσοῦ διατεθέντος κατὰ τὸ 1957 ἐκ £752,512 καὶ μέσου ὄρου κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐκ £323,525, ἤτοι διατίθεται σήμερον ποσὸν πενταπλάσιον τοῦ μέσου ὄρου τῆς δεκαετίας.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συγκοινωνιακοῦ μας δικτύου διατίθεται ποσὸν £1,000,000 κατὰ τὸ 1961 ἔναντι μεγίστου ποσοῦ διατεθέντος κατὰ τὸ 1957 ἐκ £560,855 καὶ μέσου ὄρου κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐκ £212,593. Καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦτον διατίθεται σήμερον ποσὸν πενταπλάσιον τοῦ μέσου ὄρου τῆς παρελθούσης δεκαετίας.

Γενικῶς δι' ὁδοὺς, βελτιώσεις λιμένων, ἀερολιμένων, ἔργα τοῦ Τμήματος Ἀρχαιοτήτων καὶ λοιπὰ μικρὰ δημόσια ἔργα προβλέπεται δαπάνη κατὰ τὸ 1961 ἐκ £1,291,303 ἔναντι £416,981 μέσου ὄρου τῆς ληξάσης δεκαετίας. Ἐπιπροσθέτως ἐκ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ διατίθεται ποσὸν διὰ τὸ Ὑπουργεῖον Συγκοινωνιῶν καὶ Δημοσίων Ἔργων ἐκ £1,125,358 ὅπερ καὶ δαπανᾶται κυρίως διὰ τὴν συντήρησιν καὶ βελτίωσιν ὁδῶν καὶ λοιπῶν ἔργων δημοσίας ὠφελείας, δημοσίων κτιρίων, μουσείων, κ.λ.π.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν διατίθεται ποσὸν ἐκ £338,900 κατὰ τὸ 1961, ἐπιπροσθέτως πρὸς τὸ ποσὸν τῶν £1,062,839 ὅπερ διατίθεται ἐκ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ὑφισταμένων ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τὴν παροχὴν πρὸς τὸν λαὸν ἱατρικῆς καὶ φαρμακευτικῆς περιθάλψεως. Τὸ μέγιστον ποσὸν, ὅπερ κατὰ τὸ παρελθὸν διετέθη πρὸς ἀνάπτυξιν

τῶν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀνήρχετο εἰς μόνον £168,651 κατὰ τὸ 1955 καὶ ὁ μέσος ὅρος τῆς τελευταίας δεκαετίας εἰς £87,866. Τὸ κατὰ τὸ 1961 διατιθέμενον ποσὸν εὐρίσκεται συνεπῶς εἰς τετραπλάσιον ὕψος τοῦ μέσου ὅρου τῆς δεκαετίας.

Διὰ μικρὰ κοινωφελῆ ἔργα εἰς τὴν ὑπαιθρον διατίθεται διὰ τὸ 1961 μέσῳ τῶν κατὰ τόπους ἐπάρχων ποσὸν £139,500 ἐπιπροσθέτως πρὸς ποσὸν £102,684 διατιθέμενον διὰ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τὴν συντήρησιν καὶ βελτίωσιν ἀγροτικῶν ὁδῶν.

Ἐκ τοῦ Ταμείου Δημοσίων Δανείων διετέθησαν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1961 μέχρι τῆς στιγμῆς £1,059,671 ὡς δάνεια δι' ἀνεγερσιν σχολείων, ἐπέκτασιν ἀποθηκευτικῶν χώρων ἀμπελουργικῶν προϊόντων, βελτίωσιν ξενοδοχείων, κ.λ.π. Ὁ μέσος ὅρος τῆς ληξάσης δεκαετίας ἀνήρχετο μόνον εἰς £423,585.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου διατίθεται ποσὸν £40,000 ἔναντι μεγίστου ποσοῦ διατεθέντος κατὰ τὸ ἔτος 1959 ἐκ £14,853 καὶ μέσου ὅρου τῆς τελευταίας δεκαετίας ἐκ £6,047.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ διατίθεται ποσὸν £25,000 ἔναντι μεγίστου ποσοῦ διατεθέντος κατὰ τὸ ἔτος 1959 ἐκ £7,890 καὶ μέσου ὅρου τῆς τελευταίας δεκαετίας ἐκ £4,897.

Διὰ κοινωνικὰς ὑπηρεσίας τοῦ Γραφείου Εὐημερίας διατίθεται ποσὸν £270,000 ἔναντι μεγίστου ποσοῦ διατεθέντος κατὰ τὸ 1960 ἐκ £245,686 καὶ μέσου ὅρου τῆς τελευταίας δεκαετίας ἐκ £109,168.

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ τονισθῇ τὸ εὐεργετικὸν μέτρον τῆς ἐπιδοτήσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου, ὅπερ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ στοιχίσῃ κατὰ τὸ 1961 £750,000. Ἡ συνεπεία τούτου πτώσις τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου καὶ ἡ βελτίωσις τῆς ποιότητός του ἀπετέλεσε σημαντικὸν ἀνακουφιστικὸν τῶν λαϊκῶν στρωμάτων μέτρον. Ὑπολογίζεται ὅτι θὰ διατεθοῦν συνολικῶς δι' ἐπιδοτήσεις τῶν ἀμπελουργικῶν προϊόντων καὶ τῶν σιτηρῶν £1,185,000.

Ἀξία ἰδιαίτερας μνείας εἶναι ἡ ἐκ σιτηρῶν Ἀμερικανικὴ βοήθεια, ἡ συνολικὴ ἀξία τῆς ὁποίας (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς εἰδος διανεμηθείσης) θὰ ἀνέλθῃ διὰ τὸ 1961 εἰς £1,200,000 περίπου. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου βοήθεια ἀξίας £728,784 δαπανωμένη εἰς μικρὰ κοινωφελῆ ἔργα ὑψηλῆς περιεκτικότητος ἐργασίας καὶ ἐκτεινομένη εἰς ὀλόκληρον τὴν ὑπαιθρον τῆς νήσου ἀποτελεῖ σπουδαῖον συντελεστὴν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς ὑπαιθρου.

Διὰ τῶν ηὐξημένων δαπανῶν εἰς ἔργα ἀναπτύξεως ἀντεμετωπίζετο συγχρόνως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὸ σοβαρὸν πρόβλημα τῆς ἀνεργίας, τὸ ὁποῖον ἐκληροδοτήθη εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀποικιακοῦ καθεστώτος. Ἡ κατὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς Δημοκρατίας ἔλλειψις μικρῶν ἢ μεγάλων σχεδίων διὰ παραγωγικὰ ἔργα ἀπετέλει διὰ τὴν Κυβέρνησιν σοβαρὰν δυσκολίαν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἀνεργιακοῦ προβλήματος.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγεγραμμένων ἀνέργων κατὰ τὸ 1959-1960 ἀνῆλθε πέραν τῶν ἐννέα χιλιάδων καὶ ἦτο ὁ μεγαλύτερος βαθμὸς ἀνεργίας, ὅστις εἶχε ποτε παρουσιασθῆ ἐν τῇ νήσῳ. Οἱ μεγαλύτεροι ἐργοδότες ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἦσαν, κατὰ σειρὰν μεγέθους ἐργοδοτήσεως, αἱ στρατιωτικαὶ Ἀρχαί, ἡ Κυβέρνησις καὶ τὰ μεταλλεῖα. Ὁ μέσος ὅρος κυβερνητικῆς ἐργοδοτήσεως κατὰ τὴν παρελθούσαν δεκαετίαν ἀνῆλθεν εἰς 5,270 ἐργάτας, ἐνῶ κατὰ τὸ 1959 περιωρίσθη εἰς 4,700 περίπου. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας ἤρχισεν ἀμέσως τὴν ἐκτέλεσιν διαφόρων ἔργων καὶ κατώρθωσε μέχρι τοῦ Μαΐου τοῦ τρέχοντος ἔτους νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑφ' αὐτῆς ἐργοδοτούμενων εἰς 7,330 περίπου πρόσωπα. Οὗτος εἶναι ὁ μεγαλύτερος μέχρι τοῦδε σημειωθείς βαθμὸς κυβερνητικῆς ἐργοδοτήσεως, ὑπερέβη δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐργατῶν, τὸν ὁποῖον δι' ὑπομνήματός των τὰ ἐργατικά συνδικατὰ ἐζήτησαν ὅπως ἀπασχολήσῃ ἡ Κυβέρνησις.

Ἡ πλήρης ἀπασχόλησις τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων τῆς νήσου ὑπὸ μόνῃς τῆς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι βεβαίως οὔτε λογικὴ οὔτε ἐφικτή. Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις ἀποτελοῦν σοβαρώτατον παράγοντα διὰ τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ μας. Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τῆς ἐμπορικῆς δραστηριότητος καὶ γενικῶς διὰ τῆς εἰς διαφόρους τομεῖς οἰκονομικῆς προόδου δὲν θὰ ὑφίσταται πρόβλημα ἀνεργίας. Διὰ τοῦ πενταετοῦς προγράμματος αἱ προβλεπόμεναι ἐπενδύσεις δύνανται νὰ ἀπασχολήσουν ὅλῃς τὰς ἐργατικὰς χεῖρας τῆς χώρας. Ἐὰν, ὡς ὑπολογίζεται, ἐντὸς πενταετίας θὰ προστεθοῦν εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς νήσου 35,000 νέοι ἐργάται, ἡ ἀναγκαία ἐπένδυσις διὰ τὴν ἀπορρόφησιν τούτων ὑπολογίζεται εἰς £44-45,000,000. Διὰ τοῦ ἐκτεθέντος προγράμματος ἀναπτύξεως προβλέπεται πολὺ μεγαλύτερον ποσὸν ἐπενδύσεων ἐκ κυβερνητικῆς, ἡμικυβερνητικῆς καὶ ἰδιωτικῆς πλευρᾶς.

Ἐφ' ὅσον, ἐν τούτοις, διαρκεῖ ἡ παρούσα ἐργοδοτικὴ κατάστασις, ἡ Κυβέρνησις θὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀνέργους διὰ τῆς παροχῆς ηὔξημένων ἐπιδομάτων ἀνεργίας μέσῳ τοῦ Ταμείου Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων.

Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν καὶ πρόοδον τοῦ τόπου ἐπιβάλλεται ἡ διατήρησις καλῶν σχέσεων μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος δὲν ὑπῆρξαν μεγάλαι ἐργατικαὶ διαφοραὶ καὶ τὸ λόγῳ ἀπεργιῶν ποσοστὸν ἀπωλείας ἐργασίμων ἡμερῶν ἦτο μᾶλλον χαμηλόν, συγκρινόμενον πρὸς τὸ τοιοῦτον κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη.

Εἰς τὴν προσπάθειαν ἐπιτεύξεως ἔτι ἀρμονικωτέρων ἐργατικῶν σχέσεων καὶ βελτιώσεως τῶν ὄρων ἐργασίας ἡ Κυβέρνησις ἐπανασυνέστησεν ὑπὸ νέαν μορφήν τὸ Ἐργατικὸν Συμβουλευτικὸν Σῶμα, ἀποτελούμενον ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ ἀντιπροσώπων ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν. Διὰ τοῦ Σώματος τούτου διαβιβάζονται συστάσεις

ἀφορῶσαι ἐργατικὴν νομοθεσίαν ἢ οἰαδήποτε ἄλλα ἐργατικὰ ζητήματα. Ἐπανασυνεστήθη ἐπίσης ὁ μηχανισμὸς τῆς Μικτῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία προβαίνει εἰς συστάσεις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ὄλων τῶν ἀφορώντων τοὺς κυβερνητικοὺς ὑπαλλήλους ζητημάτων.

Διὰ τὴν δικαιότεραν κατανομὴν τῆς ἐργοδοτήσεως ἡ Κυβέρνησις μετεκάλεσεν εἰδικὸν ἐκ τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας, ὅστις ὑπέβαλεν ἔκθεσιν ἐπὶ τοῦ συστήματος ἐργοδοτήσεως. Μετεκλήθη ἐπίσης εἰδικὸς διὰ τὴν βοήθησιν τὴν Ἐπιτροπὴν, ἣτις συνεστήθη πρό τινος πρὸς μελέτην τοῦ θέματος τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος τοῦ Κυπρίου ἐργάτου.

Διὰ τὸν ὅλον προγραμματισμὸν τῆς οἰκονομίας καὶ τὰ συναφῆ θέματα, συνεστήθη ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Προγραμματισμοῦ, τῆς ὁποίας ἔργον εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ μελέτη καὶ προπαρασκευὴ τῶν προγραμμάτων ἀναπτύξεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπίβλεψις διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος καὶ ὁ συντονισμὸς τῆς δραστηριότητος τῶν διαφόρων ὑπουργείων καὶ ὑπηρεσιῶν εἰς τὸν τομέα τῆς ἀναπτύξεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς κυριωτέρους ἐπὶ μέρους τομεῖς τῆς κυβερνητικῆς δραστηριότητος, ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου των ἔχει ὡς ἀκολούθως :

ΓΕΩΡΓΙΑ

Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας εἰργάσθησαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος μὲ ἀρκετὸν ζῆλον, δὲν ἦτο ὁμῶς δυνατὸν νὰ καλύψουν πλήρως τὴν ἔκτασιν τῶν πολλῶν γεωργικῶν θεμάτων καὶ προβλημάτων ἐντὸς ἑνὸς ἔτους. Σημαντικὸν προσωπικὸν ἀπησχολήθη εἰς τὴν προσπάθειαν ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας καὶ δενδροκομίας, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν γεωργικῶν ἐφαρμογῶν.

Τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας διέθεσε διὰ τὴν λειτουργίαν σταθμῶν ἀγρεπαύλεων καὶ φυτωρίων ποσὸν £60,000. Ἔτερον ποσὸν £19,000 διετέθη δι' ἐρευνητικὴν ἐργασίαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ ἔδαφῶν διατροφῆς καὶ βελτιώσεως τῶν φυτῶν καὶ τῆς εἰσαγωγῆς νέων ποικιλιῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν δενδροκομίαν καὶ τὴν προστασίαν τῶν φυτῶν. Τὰ φυτώρια σποροπαραγωγῆς καὶ ἡ ὑπηρεσία πιστοποιήσεως καὶ διαθέσεως σπόρου ἐλειτούργησαν κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικόν.

Ἡ Κυβέρνησις διέθεσε ποσὸν £7,500 δι' ἐξαγορὰν τοῦ γεωργικοῦ σταθμοῦ Αὐδήμου, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ γίνουσι ὠρισμέναι βελτιώσεις. Βελτιώσεις ἔγιναν καὶ εἰς τὴν ἔπαυλιν Ἀθαλάσσης, ὅπου ἀνηγέρθη νέον ἐργαστήριον ἐρεύνης ἐπὶ τῶν σιτηρῶν. Ἐνεκρίθη ἐπίσης ἡ δαπάνη δι' ἴδρυσιν πειραματικοῦ κέντρου ἐπὶ τῆς ἀρδεύσεως ἔσπεριδοειδῶν.

Δι' ἀντιδιαβρωτικὰ ἔργα διετέθη, μέσῳ τῶν ἐπάρχων, ποσὸν £113,113 τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ θεωρηθῆ σημαντικόν, ἐὰν συγκριθῆ μὲ τὸ διατεθὲν κατὰ τὸ 1959-1960 ποσόν, ὅπερ ἀνῆλθε μόλις εἰς £2,519.

Πρὸς τοὺς ἀγρότας παρεχωρήθησαν δάνεια διὰ σκοποῦς ἀναπτύξεως καὶ ἀνακουφίσεως συμποσούμενα εἰς £285,000.

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ Εἰς τὸν τομέα τῆς κτηνοτροφίας τὸ Ὑπουργεῖον ἐπεξέτεινε τὰς διευκολύνσεις, τὰς ὁποίας παρέχει πρὸς τὸ κοινὸν διὰ τῶν διαφόρων κτηνοτροφικῶν σταθμῶν. Εἰσήχθησαν διὰ πειραματικοῦ σκοποῦς ἐγκλιματισμοῦ ἐν Κύπρῳ νέαι ποικιλίαι γαλακτοφόρων ἀγελάδων ὡς καὶ πουλερικῶν. Διετέθησαν πρὸς ἀγρότας βελτιωμένοι ποικιλίαι ἀγελάδων, προβάτων, χοίρων καὶ πουλερικῶν. Διενηργήθησαν ἐπίσης πειράματα βελτιώσεως τῆς ποιότητος ζῶων καὶ τῶν τρόπων διατροφῆς των ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ τρόπου διατηρήσεως τοῦ νωποῦ γάλακτος.

**ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑΙ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ** Ἡ προσπάθεια ἐλέγχου τῶν ἀσθενειῶν, αἰτινες λυμαίνονται τὰ ζῶα τῆς νήσου μας, διεξήχθη μὲ ἔντονον ρυθμὸν, διενηργήθη δὲ ἐντατικὸν πρόγραμμα ἐμβολιασμοῦ. Ὑπὸ εἰδικῶ ἐμπειρογνώμονος τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἀναδιοργανώθη τὸ ἐργαστήριον τῶν κτηνιατρικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ μετεξεπαιδεύθη ἀριθμὸς Κυπρίων εἰς τὴν κατασκευὴν ἐμβολίων, σημαντικὸς ἀριθμὸς τῶν ὁποίων κατεσκευάσθη ἐπιτοπίως.

Συνεπληρώθησαν ἐπίσης τὰ σχέδια νέου κτηνοτροφικοῦ σταθμοῦ καὶ ἐργαστηρίου δαπάνης £35,000, συντόμως δὲ θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἀνεγερσίς των.

**ΥΔΑΤΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ** Ἰδιαιτέρως ἀξιόλογος ὑπῆρξεν ἡ δραστηριότης τοῦ Τμήματος Ὑδάτων τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας. Ὁ ρυθμὸς τῆς ἐργασίας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑδάτων ἐπενταπλασιάσθη ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπικρατοῦντα. Τοῦτο ἐπετεύχθη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῶν Ἐπάρχων. Ἐκτενὲς πρόγραμμα διατρήσεων πρὸς ἐξεύρεσιν ὑπογείων ὑδάτων ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν, ἐργαζομένων συνεχῶς εἴκοσι κυβερνητικῶν γεωτρυπάνων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑδατοπρομήθειαν χωρίων συνεπληρώθησαν σχέδια παροχῆς διασωληνωμένου ὕδατος εἰς 121 χωρία καὶ ἡ ἐργασία ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς σχεδίων διὰ παροχὴν ὑδατοπρομηθείας ἐξηκολούθησεν, ὑπάρχουν δὲ τῶρα ἔτοιμα σχέδια πρὸς ἔναρξιν ἔργων ἀξίας £1,000,000.

Αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἄρδευσιν ἐσημείωσαν ἐπίσης ἀνοδικὴν πορείαν. Συνεπληρώθη ἡ πρώτη φάσις τοῦ φράγματος Μαραθάσης καὶ θὰ ἀρχίσῃ κατασκευὴ μικρῶν φραγμάτων εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς νήσου. Διεξάγεται ὡσαύτως ἐργασία διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν ὑδάτων εἰς τὴν περιοχὴν Ἀμμοχώστου. Εἶναι λυπηρὸν διότι, διὰ λόγους πέραν τοῦ ἐλέγχου τῆς Κυβερνήσεως, καθυστερεῖ ἡ ἔναρξις παρομοίων ἔργων εἰς τὴν περιοχὴν Μόρφου, ὅπου, ὡς ἐλέχθη, ἡ στάθμη τῶν ὑπογείων ὑδάτων κατῆλθεν εἰς ἀνησυχητικὸν βαθμὸν.

Μικρὰ ἄρδευτικὰ ἔργα ἔγιναν εἰς πλεῖστον ἀριθμὸν χωρίων. Ταῦτα ἀφεῶρων κυρίως βελτίωσιν τῶν πηγῶν ὕδατος, κατασκευὴν αὐλάκων ἐκ σκυροκονιάματος καὶ ἀποθηκευτικῶν χώρων

ὡς καὶ τοποθέτησιν σωλῆνων πρὸς ἄρδουσιν. Διὰ τῶν ὡς ἄνω ἔργων ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀρδεύωνται 12,700 στρέμματα γῆς διὰ παραγωγὴν χειμερινῶν προϊόντων, 3,500 στρέμματα διὰ παραγωγὴν ἔαρινῶν προϊόντων καὶ 6,045 στρέμματα διὰ παραγωγὴν θερινῶν προϊόντων.

Παράλληλως ἡ Ὑπηρεσία Ὑδατολογικῶν Ἐρευνῶν ἐξηκολούθησε τὴν ἐργασίαν τῆς συλλογῆς στοιχείων ἀφορώντων τοὺς ὕδατικούς πόρους τῆς νήσου καὶ κυρίως εἰς τὰς περιοχὰς Κυρηναίας, Ἀμμοχώστου καὶ Κοκκινότριμιθιάς-Μόρφου.

Ἀναλυτικῶς κατ' ἐπαρχίαν τὰ τεθέντα εἰς ἐφαρμογὴν σχέδια ὑδρεύσεως καὶ ἀρδεύσεως ἔχουν ὡς ἑξῆς :

Εἰς τὰς ἐπαρχίας Λευκωσίας-Κυρηναίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου 1960-1961 διετέθησαν £305,402 διὰ τὴν ὕδατοπρομήθειαν 42 χωρίων, ἔναντι δαπάνης £99,296 κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἐνεκρίθη δαπάνη £263,343 δι' ἀρδευτικὰ ἔργα εἰς 29 χωρία, ἔναντι δαπάνης £14,680 τοῦ προηγούμενου ἔτους.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀμμοχώστου διετέθησαν £224,730 διὰ τὴν ὕδατοπρομήθειαν 24 χωρίων, ἔναντι δαπάνης £33,730 κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Διετέθη ἐπίσης ποσὸν £52,160 δι' ἀρδευτικὰ ἔργα εἰς 7 χωρία, ἔναντι μηδὲν δαπάνης κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Ἐπιπροσθέτως ἐνεκρίθη ποσὸν £16,000 διὰ δοκιμαστικὰς διατρήσεις εἰς 14 χωρία.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λεμεσοῦ διετέθησαν £169,900 διὰ τὴν ὕδατοπρομήθειαν 20 χωρίων, ἔναντι δαπάνης £4,750 τοῦ προηγούμενου ἔτους. Διετέθη ἐπίσης ποσὸν £38,990 δι' ἀρδευτικὰ ἔργα εἰς 25 χωρία, ἔναντι δαπάνης £5,630 τοῦ προηγούμενου ἔτους. Ἐπιπροσθέτως ἐνεκρίθη ποσὸν £6,000 διὰ διατρήσεις.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πάφου διετέθησαν £137,000 διὰ τὴν ὕδατοπρομήθειαν 21 χωρίων, ἔναντι δαπάνης £11,000 τοῦ προηγούμενου ἔτους. Διετέθη ἐπίσης ποσὸν £55,660 δι' ἀρδευτικὰ ἔργα εἰς 22 χωρία, ἔναντι δαπάνης £6,500 τοῦ προηγούμενου ἔτους. Ἐπιπροσθέτως ἐνεκρίθη ποσὸν £7,300 διὰ διατρήσεις.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λάρνακος διετέθησαν £100,030 διὰ τὴν ὕδατοπρομήθειαν 14 χωρίων καὶ ποσὸν £17,210 δι' ἀρδευτικὰ ὡς καὶ ποσὸν £8,300 διὰ διατρήσεις, ἔναντι συνολικῆς δαπάνης £1,000 τοῦ προηγούμενου ἔτους.

Ἀπὸ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν σύγκρισιν καθίσταται καταφανὴς ἡ ἰδιαιτέρα μέριμνα τῆς Κυβερνήσεως τῆς Δημοκρατίας εἰς τὸν ζωτικὸν τοῦτον τομέα τῆς ὕδατικῆς ἀναπτύξεως.

ΔΑΣΗ

Ἡ Κυβέρνησις ἔδωκεν ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν δασῶν καὶ διέθεσε πρὸς τοῦτο ποσὸν £115,500 ἔναντι μεγίστου ποσοῦ διατεθέντος κατὰ τὸ 1956 ἐκ £57,067 καὶ μέσου ὄρου κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐκ £47,728.

Ἡ ἐργασία τῆς ἀναδασώσεως, τῆς κατασκευῆς ἀντιπυρικών λωρίδων καὶ τῆς ἐπενδύσεως εἰς προστατευτικὰ ἔργα κατὰ τῶν πυρκαϊῶν διεξήχθη μὲ πλεόν ἔντονον ρυθμὸν ἢ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Ἐπηνέχθησαν ἐπίσης βελτιώσεις εἰς τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῶν δασῶν καὶ τὸ δασικὸν σύστημα τηλεπικοινωνίας.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἡ Κυβέρνησις, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν Τραπεζῆς Ἀναπτύξεως μὲ κύριον σκοπὸν τὴν χορήγησιν μεσοπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων δανείων εἰς Κυπριακὰς βιομηχανίας.

Κατέθεσεν ἐπίσης νομοσχέδιον ρυθμίσεως καὶ προστασίας ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ ἐφήρμοσε δασμολογικὰ μέτρα καὶ ποσοτικούς περιορισμούς διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἐξῆς βιομηχανιῶν: οἰνοβιομηχανίας, ζυθοποιίας, καπνοβιομηχανίας, κλωστοῦφαντουργίας, κονσερβοποιίας, σαπωνοποιίας καὶ βιομηχανίας ἀπορρυπαντικῶν, ὑποδηματοποιίας, βυρσοδεψίας, βιομηχανιῶν εἰδῶν ἐπενδύσεως, καλτσοβιομηχανίας, ἐπιπλοποιίας, βιομηχανίας καρφοβελονῶν, συρματοργίας, ἀλλαντοποιίας, βιομηχανίας σακχαρωτῶν, βιομηχανίας μωσαϊκῶν πλακιδίων καὶ ξυλίνων πατωμάτων (παρκέ), πτηνοτροφίας, βιομηχανίας ἄλατος, βιομηχανίας πλαστικῶν εἰδῶν καὶ διαφόρων ἄλλων βιομηχανιῶν.

Ἡ Κυβέρνησις ἐχορήγησεν ὡσαύτως δάνεια ἐκ £300,000 εἰς οἰνοβιομηχάνους διὰ τὴν ἀνέγερσιν νέων χώρων διὰ τὴν ἀποθήκευσιν οἴνων, μὲ σκοπὸν νὰ ὑποβοηθηθοῦν διὰ νὰ παραλαμβάνουν ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς περισσοτέρας ποσότητος σταφυλῶν, περιοριζομένης οὕτω τῆς ποσότητος παραγωγῆς ζιβανίας καὶ σταφίδος τῶν ὁποίων ἡ διάθεσις κατέστη δύσκολος.

ΕΜΠΟΡΙΟΝ Ἐντατικαὶ προσπάθειαι κατεβλήθησαν διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν μας καὶ κυρίως τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ὡς ἄνω προσπαθειῶν, αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν κυρίων γεωργικῶν μας προϊόντων, ἦτοι πατατῶν, ἐσπεριδοειδῶν, οἴνων, καρόττων, κ.λ.π. ηὔξηθησαν κατὰ τὸ ὑπὸ ἀνασκόπησιν ἔτος κατὰ £365,000 ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προηγούμενην ἀντίστοιχον περίοδον. Εἰδικῶς εἰς τὸ ζήτημα τῶν πατατῶν ἐπετεύχθη ἱκανοποιητικὴ διευθέτησις δυνάμει τῆς ὁποίας ἐξησφαλίσθη ἡ ἐξαγωγή ὅλων τῶν διαθεσίμων πατατῶν ἑαρινῆς ἐσοδείας εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀγοράν, ἐξουδετερωθέντων τῶν περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπεβλήθησαν τελευταίως ἐπὶ τῆς «νέας πατάτας» ὑπὸ τῶν Βρετανικῶν Ἀρχῶν.

Διὰ τὴν διοχέτευσιν γνώμων καὶ εἰσηγήσεων τοῦ ἐμποροβιομηχανικοῦ κόσμου λειτουργεῖ ἱκανοποιητικῶς παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας Συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκπροσωποῦνται ὅλα τὰ Ἐμπορικὰ καὶ Βιομηχανικὰ Ἐπιμελητήρια τῆς νήσου.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ ἡ Κυβέρνησις ἐνέκρινε μακροπρόθεσμον δάνειον ἐκ £200,000 πρὸς τοὺς ξενοδόχους διὰ τὴν ἐπέκτασιν καὶ βελτίωσιν τῶν ξενοδοχείων των, παραλλήλως δὲ ἤρχισε τὴν ἐκτέλεσιν τουριστικῶν ἔργων, ὡς ὁδῶν, περιπτέρων, κ.λ.π. Ἀπεφάσισε τὴν κατάργησιν τῶν διατυπώσεων θεωρήσεως διαβατηρίων διὰ τὰς χώρας τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν τελῶν θεωρήσεως διὰ τὴν Ἑνωμένην Ἀραβικὴν Δημοκρατίαν καὶ τὸ Ἰσραὴλ καὶ ἠπλοποίησε τὰς διατυπώσεις εἰς τοὺς λιμένας καὶ ἀερολιμένας. Διὰ τὸν συντονισμόν τῶν ἐνεργειῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ συνεστήθη εἰδικὴ Συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ Τουρισμοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκπροσωποῦνται διάφοροι ὀργανισμοὶ τῆς νήσου, τῶν ὁποίων αἱ δραστηριότητες ἐμπίπτουν εἰς τὸν τουριστικὸν τομέα.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ
ΕΡΓΑ

Ἡ Κυβέρνησις διέθεσε ποσὸν £1,000,000 εἰς νέα ἔργα ὁδοποιΐας, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν δαπανῶν συντηρήσεως τῶν ὑφισταμένων ὁδῶν, ἢ ἐκτέλεσις δὲ τούτων προχωρεῖ ἰκανοποιητικῶς. Γίνονται βελτιώσεις εἰς ὅλας τὰς ὑπεραστικὰς ὁδοὺς καὶ εἰς πολλὰς τουριστικὰς καὶ χωριτικὰς ὁδοὺς.

Ἐκ παραλλήλου ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς £612,064 διετέθη μέσω τῶν ἐπαρχῶν διὰ τὴν βελτίωσιν καὶ συντήρησιν χωριτικῶν ὁδῶν.

Τὸ Ὑπουργεῖον Συγκοινωνιῶν ἤρχισεν ἐπίσης τὴν βελτίωσιν τοῦ λιμενίσκου Κυρηνείας καὶ διέθεσε κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ποσὸν £50,000. Κατεσκευάσθη ὡσαύτως νέος τροχόδρομος εἰς τὸν ἀερολιμένα Λευκωσίας ἔναντι δαπάνης £70,000.

Σχετικῶς μὲ τὰς ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας, ὑπεγράφη συμφωνία μεταξὺ τῶν Κυπριακῶν Ἀερογραμμῶν καὶ τῆς Βρετανικῆς Ἐταιρείας Εὐρωπαϊκῶν Ἀεροσυγκοινωνιῶν (BEA), διὰ τῆς ὁποίας ἐξασφαλίζεται ἀρίστη ἀεροπορικὴ ἐπικοινωνία τῆς Κύπρου μετὰ πολλῶν χωρῶν. Ὡς ἀνεξάρτητος χώρα τώρα ἡ Κύπρος δύναται νὰ ἀνταλλάσῃ δικαιώματα κινήσεως μὲ ἄλλας χώρας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐμονογραφήθη ἤδη διμερὴς σύμβασις μετὰ τῆς Ἑλλάδος, προσεχῶς δὲ θὰ ὑπογραφοῦν τοιαῦται συμβάσεις καὶ μὲ ἄλλας ἐνδιαφερομένης χώρας.

Ὡς πρὸς τὰς τηλεπικοινωνίας ἐσημειώθη ἀρκετὴ πρόοδος. Συνεπληρώθη ἡ τηλεφωνικὴ σύνδεσις 91 χωρίων καὶ ἡ τοποθέτησις αὐτομάτων ἐγκαταστάσεων εἰς 17 ἀγροτικὰ κέντρα, παραλλήλως δὲ βαίνει πρὸς ἰκανοποιητικὴν λύσιν τὸ ζήτημα τῶν ἐκκρεμῶν τηλεφωνικῶν συνδέσεων εἰς τὰς πόλεις.

Ἐγένοντο ἐπίσης σημαντικαὶ βελτιώσεις εἰς τὰ ὑπόγεια καλῶδια καὶ τὸ ἐναέριον δίκτυον ὡς καὶ ἐγκαταστάσις αὐτομάτων μηχανημάτων διὰ τὰς ὑπεραστικὰς κλήσεις, βελτιουμένου οὕτω τοῦ συστήματος διεκπεραιώσεώς των.

Ἐγκατεστάθησαν ὡσαύτως 14 ἠλεκτροπαραγωγικαὶ μηχαναὶ διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τῶν τηλεφῶνων ἐν περιπτώσει διακοπῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

Ἡ Ἀρχὴ Τηλεπικοινωνιῶν πρὸ 5μήνου προέβη εἰς τὴν ἐξαγορὰν ἀντὶ ποσοῦ £130,000 τῶν ἐξοπλισμοῦ, ἐγκαταστάσεων καὶ δικαιωμάτων τῆς Cable and Wireless διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐξωτερικῶν τηλεπικοινωνιῶν τῆς Κύπρου.

ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ Διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ δικτύου καὶ τὴν παροχὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς περισσοτέρους κατοίκους τῆς νήσου, σχετικαὶ ἐργασίαι ἤρχισαν διὰ μίαν νέαν γεννήτριαν 14,000 κιλοβάτ, διὰ τῆς προσθήκης τῆς ὁποίας θὰ αὐξηθῆ ἡ δυναμικότης παραγωγῆς τοῦ σταθμοῦ Δεκελείας εἰς 84,000 κιλοβάτ. Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ ἐπέκτασις θὰ συμπληρωθῆ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1963. Ἐπιπροσθέτως τὸ δίκτυον τῆς Ἀρχῆς Ἡλεκτρισμοῦ ἐπέξετάθη τόσον εἰς τὰς πόλεις ὅσον καὶ εἰς τὰ χωρία διὰ τῆς κατασκευῆς 36 περίπου μιλίων νέων γραμμῶν καὶ 55 ὑποσταθμῶν ὑψηλῆς τάσεως.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔτους ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων εἰς οὓς παρείχετο ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ηὐξήθη κατὰ 16,000 περίπου, ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἀνῆλθεν εἰς 240,000, ἤτοι 43% περίπου τοῦ ὅλικου πληθυσμοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων 166,000 ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ 74,000 εἰς τὴν ὑπαίθρον. Εἰς 98% ἐπομένως τῶν κατοίκων τῶν πόλεων καὶ 18% τῆς ὑπαίθρου παρέχεται σήμερον ἠλεκτρικὸν ρεῦμα.

**ΙΑΤΡΙΚΑΙ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ** Διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς παροχῆς ἰατρικῶν ὑπηρεσιῶν τὸ Ὑπουργεῖον Ὑγείας ἤρχισε τὴν ἀνέγερσιν 11 νέων ἀγροτικῶν ἰατρικῶν κέντρων, ὑπολογιζομένης τῆς δαπάνης δι' ἕκαστον κέντρον εἰς £9,000 καὶ ἵδρυσε περισσοτέρους Παιδοκομικοὺς Σταθμοὺς εἰς τὴν ὑπαίθρον. ἤρχισεν ἐπίσης τὴν ἀνέγερσιν νέου συγχρόνου ἀσύλου φρενοπαθῶν εἰς Ἀθαλάσσαν καὶ Ψυχιατρικῆς Μονάδος ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Λευκωσίας ἀντὶ συνολικῆς δαπάνης £212,000. Ἐλήφθη ὡσαύτως πρόνοια διὰ τὴν ἀνέγερσιν δύο ἐξωτερικῶν ἰατροῦν ἐν Λευκωσίᾳ καὶ ἠνοίχθησαν δύο νέοι θάλαμοι ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Λευκωσίας διὰ τὴν χειρουργικὴν τοῦ θώρακος καὶ διὰ τοὺς πάσχοντας ἐξ ὀφθαλμικῶν νόσων. Νέα κτίρια ἀνηγέρθησαν διὰ τὴν στέγασιν ὠρισμένων ὑπηρεσιῶν τοῦ Νοσοκομείου Λευκωσίας ὡς καὶ νέον κτίριον διὰ τὸ πλυντήριον τοῦ Νοσοκομείου. Δαπάνη ἐκ £10,000 ἐνεκρίθη διὰ τὴν ἀνέγερσιν Φυσιοθεραπευτικῆς Μονάδος, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον εἰσέφερε καὶ ὁ Ῥοταριανὸς Ὀμιλος Λευκωσίας ποσὸν £4,000.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑΙ λογικοῦ βάρους, διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῶν
 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ἐπενδύσεων ὡς καὶ διὰ τὴν προστασίαν τῆς
 ἐγγωρίου παραγωγῆς, ἡ Κυβέρνησις εἰσηγήθη
 πρὸς τὴν Βουλὴν ἀριθμὸν νομοσχεδίων.

Οὕτως ἐψηφίσθησαν νόμοι προβλέποντες τὴν μείωσιν τῶν
 τελῶν κατὰ τὴν μεταβίβασιν ἀκινήτου περιουσίας καὶ τὴν κατάρ-
 γησιν τῶν τελῶν κατοχῆς αἰγῶν ὡς καὶ νόμοι προβλέποντες τὴν
 αὐξήσιν εἰσαγωγικῶν δασμῶν ἐπὶ εἰδῶν συναγωνιστικῶν τῶν
 ἐπιτοπίως παραγομένων ἢ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ φόρου ἐπὶ πρώτων
 ὑλῶν χρησιμοποιουμένων ἐπιτοπίως. Ἔγινε πρόνοια εἰς ὑποβλη-
 θέντα νομοσχέδια περὶ διαθέσεως τοῦ Φόρου Ἀκινήτου Περιουσίας
 εἰς ἔργα ἀναπτύξεως εἰς τὰ χωρία ἐκ τῶν ὁποίων οὗτος συλλέγεται
 καὶ περὶ παροχῆς φορολογικῶν εὐνοιῶν εἰς νεοϊδρυόμενας ἡμε-
 δαπὰς καὶ ἀλλοδαπὰς ἐπιχειρήσεις.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ Ἡ συμμετοχὴ ἐπίσης τῆς Κύπρου εἰς δια-
 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ φόρους διεθνεῖς Ὄργανισμοὺς ἀποτελεῖ ἀξιό-
 λογον παράγοντα τόσον διὰ τὴν διεθνή προβολὴν
 καὶ ὑπόστασίν της, ὅσον καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν
 καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξίν της. Εὐθύς ὡς ἡ Κύπρος ἀνεκηρύχθη
 εἰς ἀνεξάρτητον Δημοκρατίαν κατέλαβε θέσιν μεταξύ τῶν κρατῶν-
 μελῶν τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἀνέλαβεν οὕτω τὰς
 ἐπὶ διεθνοῦς πεδίου ὑποχρεώσεις καὶ εὐθύνας της. Ἀκολούθως
 κατέστη μέλος πολλῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων
 κυριώτεροι εἶναι: τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης, ὁ Ἐκπαιδευτικός,
 Ἐπιστημονικὸς καὶ Πολιτιστικὸς Ὄργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων
 Ἐθνῶν (UNESCO), τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον, ὁ
 Διεθνὴς Ὄργανισμὸς Ὑγείας, ὁ Διεθνὴς Ὄργανισμὸς Παιδικῆς
 Ἀναπτύξεως (UNICEF), ὁ Διεθνὴς Ὄργανισμὸς Τροφίμων καὶ
 Γεωργίας (FAO), τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἔργασίας, ἡ Διεθνὴς
 Ὄργάνωσις Πολιτικῆς Ἀεροπορίας, ἡ Παγκόσμιος Ταχυδρομικὴ
 Ἔνωσις καὶ ἡ Παγκόσμιος Ἔνωσις Τηλεπικοινωνιῶν.

Ταῦτα, κύριοι βουλευταί, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ πεπραγμένα τῆς
 Κυβερνήσεως. Γνωρίζω ὅτι ὁ λαὸς ἀναμένει πολλὰ ἀπὸ τὴν
 Κυβέρνησίν του. Δὲν δύναμαι νὰ δώσω ἀπραγματοποιήτους
 ὑποσχέσεις. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναμαι νὰ εἶπω ἐκ μέρους τῆς
 Κυβερνήσεως εἶναι ὅτι θὰ ἐργασθῶμεν σκληρῶς, μὲ τὰς ἀγνοτέρας
 τῶν προθέσεων, ἔχοντες ὡς κίνητρον καὶ γνώμονα τὸ συμφέρον
 τοῦ λαοῦ.

Τὰ μέτρα, ἅτινα ἐξετέθησαν, καθορίζουν ἐν ἀδραΐς γραμμαῖς
 τὸ πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου κατὰ τὴν προ-
 σεχῆ πενταετίαν. Τὰ μέτρα ὅμως ταῦτα καθορίζουν τὰ βασικὰ
 πλαίσια τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ δὲν ἀποτελοῦν, αὐστηρῶς
 ὀμιλοῦντες, πλήρες οἰκονομικὸν σχέδιον οὔτε καὶ περιγράφουν ἐν
 λεπτομερείᾳ τὸν τρόπον ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου. Ἡ περαιτέρω
 ἐργασία ἐπ' αὐτοῦ θὰ διεξαχθῆ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Οἰκονομικοῦ

Προγραμματισμοῦ, ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία τῆς ὁποίας ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ ἀδροῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἐξέθεσα.

Ἐντατικὴ ἐργασία διεξάγεται τώρα ἐπὶ τῆς καταστρώσεως τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων τοῦ 1962 ἐντὸς τῶν πλαισίων, τὰ ὁποῖα περιέγραψα. Τὸ ἐπόμενον βῆμα θὰ εἶναι ὁ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Προγραμματισμοῦ καταρτισμὸς λεπτομεροῦς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν στόχων καὶ ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τοῦ πενταετοῦς σχεδίου.

Θὰ καταβληθῆ ἡ μεγίστη δυνατὴ προσοχὴ διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν προτεραιοτήτων δαπάνης διὰ σκοποῦς ἀναπτύξεως, ὥστε νὰ δυναθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν ἰσορροπὸν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς τοὺς ἀντικειμενικοὺς μας σκοποὺς ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον.

Θὰ ἠθελον τώρα νὰ ἀσχοληθῶ μετὰ τὸ ζήτημα τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐκτεθέντος προγράμματος ἀναπτύξεως.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν θὰ καταβληθῆ προσπάθεια περισυλλογῆς τῶν τακτικῶν δαπανῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς ἀπελευθέρωσιν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρων ποσῶν δι' ἔργα ἀναπτύξεως. Ἡ Κυβέρνησις θὰ προβῆ ἐπίσης ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ εἰς τὴν ἔκδοσιν κρατικοῦ παραγωγικοῦ δανείου εἰς τρόπον ὥστε νὰ δοθῆ, εἰς ὅσους τῶν ἰδιωτῶν θὰ ἠθελον, ἡ εὐκαιρία συμμετοχῆς εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος ἀναπτύξεως.

Εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν ἀναπτύξεως θὰ εἶναι προσηρμοσμένη καὶ ἡ φορολογικὴ μας πολιτικὴ. Αὕτη θὰ ἔχῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν σκοπὸν τὴν δικαιοτέραν κατανομήν τοῦ εἰσοδήματος καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρὸς ἀνάπτυξιν ὡς καὶ τὴν προσέλκυσιν κεφαλαίων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔξωθεν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι ὑφίστανται καλαὶ προοπτικαὶ πρὸς ἐξασφάλισιν διεθνοῦς χρηματοδοτήσεως τοῦ προγράμματός μας.

Αἱ διαπραγματεύσεις διὰ τὴν συμμετοχὴν μας εἰς τὴν Διεθνῆ Τράπεζαν, τὸν Διεθνῆ Ὄργανισμὸν Ἀναπτύξεως καὶ τὸν Διεθνῆ Ὄργανισμὸν Χρηματοδοτήσεως εὐρίσκονται εἰς τὸ τελικόν των στάδιον καὶ λίαν συντόμως θὰ καταστῶμεν πλήρες μέλος τῶν Ὄργανισμῶν τούτων, ὅποτε θὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ ἐκ μέρους τούτων χρηματοδότησις τοῦ προγράμματός μας.

Ἰδιαιτέραν σημασίαν δι' ἡμᾶς ἔχει ὁ Διεθνὴς Ὄργανισμὸς Ἀναπτύξεως, ὅστις ἀποτελεῖ παραφυάδα τῆς Διεθνοῦς Τραπεζῆς καὶ δανεῖζει μετὰ πολὺ μακρὰν περίοδον ἀποπληρωμῆς, δυναμένην νὰ ἐκταθῆ μέχρι πενήτην ἀετῶν. Ὑπάρχει δυνατὸτης παροχῆς δανείων ἀτόκως διὰ τὰ πρῶτα δέκα ἔτη τῆς περιόδου ἀποπληρωμῆς καὶ μετὰ πολὺ χαμηλὸν ἐπιτόκιον διὰ τὴν ὑπόλοιπον περίοδον.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας εὐρίσκεται εἰς στενήν ἐπαφήν μετὰ τῶν Ὄργανισμῶν τούτων καὶ εἶναι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀναγγείλῃ ὅτι τόσον ἡ Διεθνῆς Τράπεζα ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ Ὄργανισμοὶ ἐξεδήλωσαν ζῆλον ἐνδιαφέρον πρὸς χρηματοδοτήσιν ἔργων ἀναπτύξεως ἐν Κύπρῳ, εἴτε διὰ τῆς δημιουργίας κοινοπραξίας κρατῶν (consortium) ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Διεθνοῦς Τραπεζῆς, κατὰ τὸ πρότυπον παρομοίων κοινοπραξιῶν, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦ Πακιστάν, ἢ ἄλλως. Ἀριθμὸς Κυβερνήσεων, συμπεριλαμβανομένων τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ὁμοσπόνδου Γερμανικῆς Δημοκρατίας, ἐξεδήλωσαν τὴν διάθεσιν συμμετοχῆς εἰς τυχὸν συσταθησόμενον Ὄργανισμὸν Κοινοπραξίας (consortium) ὑπὸ τὴν Διεθνή Τράπεζαν.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας ἀπηύθυνε πρόσκλησιν πρὸς τὴν Διεθνή Τράπεζαν ὅπως ἀποστείλῃ εἰς Κύπρον εἰδικὴν ἀποστολὴν δι' ἐξακρίβωσιν τῶν δυνατοτήτων χρηματοδοτήσεως ἐκ μέρους τῶν διεθνῶν τούτων ὀργανισμῶν, ἐλπίζεται δὲ ὅτι μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου θὰ ἀφίχθῃ ἡ σχετικὴ ἀποστολή.

Εἶμαι εἰς τὴν ἰδιαιτέρως εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀναγγείλω ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὁμοσπόνδου Γερμανικῆς Δημοκρατίας διεβίβασεν εἰς ἡμᾶς ἐπισήμως τὴν πρόθεσιν τῆς ὅπως παράσχῃ κατ' ἀρχὴν χρηματοδοτήσιν ἔργων ἀναπτύξεως μέχρι ποσοῦ 32 ἑκατομμυρίων μάρκων, ὑπὸ λίαν εὐνοϊκοῦς ὄρους, ὡς ἐπίσης καὶ 15 ὑποτροφίας διὰ τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν.

Σημαντικὴν προσφορὰν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Κυπριακῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ, ὡς ἤδη ἀνέφερα, καὶ ἡ ἐκ σιτηρῶν Ἀμερικανικῆ βοήθεια, ἣτις θεωρεῖται βέβαιον ὅτι θὰ συνεχισθῇ καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

Εἰς τὸν τομέα τῆς παροχῆς τεχνικῆς βοήθειας ἐπίσης ἐπετελέσθη σημαντικὴ πρόοδος. Ὑπεγράφησαν σχετικαὶ συμφωνίαι μετὰ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ὡς καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν παρεχομένη τεχνικὴ βοήθεια ἀπέβη ἰδιαιτέρως πολύτιμος διὰ τὴν Κύπρον. Εἰδικὴ ἀποστολὴ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ κ. Θὸρπ συνέταξεν ἐμπεριστατωμένην ἐπισκόπησιν τῆς Κυπριακῆς Οἰκονομίας καὶ ὑπέβαλεν εἰσηγήσεις περὶ τῆς μελλοντικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου, αἵτινες ἀποτελοῦν ὑγιεῖς βάσεις προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Παρεσχέθη ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ Τεχνικῆς Βοηθείας τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῶν Εἰδικῶν Ὄργανισμῶν αὐτοῦ τεχνικὴ βοήθεια εἰς τὸν προγραμματισμὸν καὶ παρεχωρήθησαν εἰδικοὶ εἰς τοὺς κλάδους τῆς γεωργίας, τῆς ἀλιείας, τῆς ἐργασίας, τῆς πολεοδομίας, τῆς ἀναπτύξεως ὑδάτων καὶ τῆς ὑγείας. Ἐχορηγήθησαν ἐπίσης ὑποτροφίαι εἰς Κυπρίους πρὸς εἰδίκευσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐλπίζεται ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Ο.Η.Ε. παρεχομένη τεχνικὴ βοήθεια θὰ αὐξηθῇ εἰς τὸ μέλλον, διεξάγονται δὲ πρὸς τοῦτο σχετικαὶ διαπραγματεύσεις.

Τεχνική βοήθεια παρεσχέθη επίσης ὑπὸ τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ καὶ τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου.

Δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀπασχολήσω περισσότερο τὴν Βουλὴν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Προσεπάθησα ὅπως ἐντὸς τῶν περιορισμένων ὁρίων μιᾶς ὁμιλίας δώσω μίαν σαφῆ εἰκόνα τοῦ ἔργου καὶ τῶν σχεδίων τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει πλήρη συναίσθησιν τῆς εὐθύνης τῆς ἔναντι τοῦ λαοῦ καὶ ἀντιλαμβάνεται τὸ δύσκολον τοῦ ἔργου τῆς. Εὕρισκόμεθα μόλις εἰς τὰ πρῶτα βήματα τοῦ ἐλευθέρου μας βίου καὶ εἰς πλείστους τομεῖς θὰ πρέπει νὰ χαράξωμεν μίαν καθ' ὁλοκληρίαν νέαν γραμμὴν. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν χρειάζεται ἡ συνεργασία πάντων, καὶ ἰδιαιτέρως ἡ συνεργασία τῶν δύο κοινοτήτων, τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα εἶναι συνυφασμένα καὶ ἀλληλένδετα.

Δὲν θὰ παραλείψω νὰ τονίσω ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου θὰ ἐξαρτηθῆ εἰς μέγιστον βαθμὸν ἀπὸ τὴν καλὴν καὶ ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ κυβερνητικοῦ μηχανισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπαρτίζουν οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι. Οὗτοι ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς νεαρᾶς Δημοκρατίας μας καὶ ἐπὶ τῆς τιμιότητος, τοῦ ζήλου καὶ τῆς δραστηριότητός των στηρίζεται ἡ ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ κράτους. Ἡ πρόθυμος ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντός των ἀνευ πάθους, εὐνοίας ἢ φόβου, τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως θὰ ὑπηγόρευεν εἰς αὐτοὺς ἡ δεδομένη πολιτικὴ, θρησκευτικὴ ἢ φυλετικὴ των τοποθέτησις, ἀποτελεῖ τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς νήσου μας. Εἶμαι εὐτυχῆς, διότι διαθέτομεν ἀρίστους ὑπαλλήλους καὶ αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι ἐργάζονται ἱκανοποιητικῶς, παρὰ τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας κατ' ἀνάγκην δημιουργεῖ ἡ προσαρμογὴ τῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὰς νέας συνθήκας. Ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος καὶ τοῦ ὅλου ἔργου τῆς θὰ στηριχθῆ μετ' ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἔναντι τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἰδία θὰ δείξῃ στοργὴν καὶ κατανόησιν δι' οἰαδήποτε δίκαια καὶ λογικὰ αἰτήματα.

Ἡ βοήθεια καὶ ἡ κατανόησις τῶν ἐντίμων μελῶν τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων θὰ ἀποτελέσουν προφανῶς θεμελιώδη παράγοντα διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν σχεδίων ἀναπτύξεως τῆς Κυβερνήσεως. Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ εὐχαριστήσω ὅλους διὰ τὴν τοιαύτην βοήθειάν σας καὶ νὰ εὐχηθῶ εἰς τὸ Σῶμα εὐόδωσιν τῶν προσπαθειῶν του διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον τοῦτο ἐκπροσωπεῖ. Ὁ Θεὸς ἔστω βοηθός.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ *
1951-1961

	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	Μέσος Όρος 1951-1960
εργία και Κτηνοτροφία	£ 31,387	£ 64,591	£ 81,566	£ 57,775	£ 142,341	£ 178,193	£ 247,841	£ 130,110	£ 85,171	£ 69,315	£ 185,444	£ 108,829
ΐαση	94,590	87,807	59,532	6,402	19,111	57,067	54,500	23,739	37,770	36,766	115,500	47,728
Ανάπτυξης Ύδατων	136,147	165,399	—	25,020	—	700,630	752,512	721,312	383,582	350,644	1,522,678	323,525
Σύνολο	262,124	317,797	141,098	89,197	161,452	935,890	1,054,853	875,161	506,523	456,725	1,823,622	480,082
Ύμνες	15,918	78,671	179,710	214,351	72,069	171,557	187,078	114,135	51,678	20,012	112,269	110,518
Όδοι	35,828	39,399	20,317	61,365	85,000	366,580	560,855	333,941	295,936	296,707	1,000,000	212,593
Αρχαιότητες	1,776	2,205	10,750	8,180	2,114	17,414	11,530	24,246	30,241	26,923	25,884	13,538
Αερολιμένες	109,407	100,255	1,085	63,536	236,264	51,219	56,767	24,346	143,155	17,288	110,000	80,332
Άλλα Δημόσια Έργα	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43,150	—
Ίατρικοί Ύπηρεσιαί	44,614	111,108	100,283	144,728	168,651	135,713	37,776	62,688	23,237	49,862	338,900	87,866
Μικρά Κοινωφελή Έργα εις	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
την Ύπαιθρον	84,168	131,065	82,584	24,229	25,808	430,042	385,175	240,586	235,979	98,061	139,500	173,769
Γεωλογική Έπισκόπησις	4,651	4,457	7,364	6,402	9,485	13,899	19,970	23,740	25,080	—	—	11,505
Άλλα (Οίκησις)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,600	—
Σύνολο	588,486	784,957	543,191	611,988	760,843	2,122,314	2,314,004	1,698,843	1,311,829	965,578	3,598,925	1,170,203
Δάνεια Ταμείου Δημοσίων	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Δανείων	350,000	540,000	1,025,000	300,000	400,000	223,670	120,000	105,000	35,750	57,470	†859,671	315,689
Δάνεια Οικήσεως	600	—	—	—	—	60,125	63,630	59,076	11,410	3,000	—	19,784
Άλλα Δάνεια	3,000	3,000	62,200	55,000	95,000	381,500	11,420	24,000	246,000	—	200,000	88,112
Ταμείων Αμερικανικής	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	728,784	—
Βοηθείας	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολο	942,086	1,327,957	1,630,391	966,988	1,255,843	2,787,609	2,509,054	1,886,919	1,604,989	1,026,048	5,387,380	1,593,788

* Αι δαπάναι αὔται δὲν περιλαμβάνουσι δαπάνας ἀναπτύξεως περιεχομένης εἰς τὸν τακτικὸν προϋπολογισμόν.

† Δὲν περιλαμβάνει ποσὸν £374,717 διατεθὲν δι' Ἀνάπτυξιν Ὑδάτων.

ΠΙΝΑΞ ΔΑΠΑΝΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

(ἀπὸ 16.8.1960–31.12.1960)

	16.8.60–31.12.60
	£
Γεωργία	40,805
Δάση	17,413
Ἀνάπτυξις Ὑδάτων	150,331
Λιμένες	2,484
Ὄδοι	208,864
Ἀρχαιοτήτες	10,291
Ἀερολιμένες	16,703
Ἱατρικαὶ Ὑπηρεσίαι	22,398
Μικρὰ κοινωφελῆ ἔργα εἰς τὴν ὕπαιθρον ..	82,704
Γεωλογικὴ ἐπισκόπησις	—
	<hr/>
Ὅλικόν.. .. .	551,993
Δάνεια Ταμείου Δημοσίων Δανείων ..	22,828
Οἰκήσεως	1,146
	<hr/>
Ὅλικόν.. .. .	<u>£575,967</u>

